

Berlevåg kommune

v/ kontrollutvalget

Bistand til gjennomføring av gransking
relatert til økonomiske disposisjoner i ØFAS

Oslo, 25. januar 2012

Rapporten er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Mandat og avgrensning	4
3. Prosjektets arbeid.....	4
4. Oppsummering	5
5. Undersøkelsen	9
5.1. ØFAS - låneopptak	9
5.1.1. Mandat:	9
5.1.2. En oversikt over ØFAS sitt samlede låneopptak.	10
5.1.3. Kommentarer vedr. gjeld.....	12
5.1.4. Oversikt over gjeld i kredittinstitusjoner	12
5.1.5. Vedr. finansiell leasing - oversikt	13
5.1.6. Vedr. Berlevåg kommune sin garanti for lån tatt opp av ØFAS konsernet	14
5.1.7. Kommentarer/bemerkninger fra BDO til garantien	18
5.1.8. Gjennomgang av overleverte låneavtaler med DnB NOR	19
5.2. Anbudsprosesser	23
5.2.1. Mandat:	23
5.2.2. Organisatoriske rammer rundt innkjøpene	23
5.2.3. Innkjøp underlagt de offentlige innkjøps- og anbudsreglene	23
5.2.4. Innkjøp i ØFAS Husholdning AS.....	24
5.2.5. Innkjøp i ØFAS Produksjon AS.....	27
5.2.6. Innkjøp i ØFAS ANS.....	27
5.2.7. Innkjøp av daglig leder tjenester innen ØFAS Konsern.	29
5.3. Eventuelle kryssfinansieringer/-subsidierting	30
5.3.1. Mandat:	30
5.3.2. Kommentarer:	30
5.4. AMT sine kjøp av biler fra ledende ansatte i AMT	34
5.4.1. Mandat:	34
5.4.2. Utført arbeid:.....	34
5.4.3. Oppsummering og vurdering av AMT sitt kjøp av biler fra ledende ansatte	37

1. Innledning

Advokatfirmaet G-Partner (G-Partner) fikk i oppdrag å utføre oppdrag for Finnmark kommunerevisjon IKS vedrørende bistand til undersøkelser omkring Øst-Finnmark Avfallselskap (ØFAS) sitt kjøp av A. Masternes Transport AS (AMT). G-Partner avga rapport i saken den 5. mars 2010. BKK anmodet deretter om at de samme personene som utførte de tidligere undersøkelsene relatert til ØFAS, videreførte dette arbeidet i henhold til gitt mandat. Det vises her til vedtakene i Berlevåg kommunestyre den 24. februar 2011 og Kontrollutvalget den 11. mai 2011. Berlevåg kommune er en av eier kommunene til ØFAS. Fra 1. juni 2011 ble G-Partners virksomhet overdratt til revisjons- og rådgivningselskapet BDO AS. Oppdraget er dermed videreført av de samme personer i BDO AS etter nevnte tidspunkt.

I referat fra Kontrollutvalgsmøte den 11. mai fremkommer blant annet følgende om mandatet for den granskingen/utredningen som er gjennomført:

Kontrollutvalget vedtar enstemmig å benytte G-partner til videre gransking av ØFAS ANS. Utvalget har hatt kontakt med firmaet og har mottatt et forslag til oppdragsavtale som ble gjennomgått.

Utvalget vil prioritere følgende i granskingen:

- *Selskapets låneopptak*
- *Anbudsprosesser i selskapet*
- *Eventuelle kryssfinansieringer*

Det arbeidet og de vurderingene som denne rapporten bygger på, omfatter samtaler med representanter for konsernet og dokumentasjon som er stilt til vår disposisjon av ØFAS konsernet. I tillegg har vi foretatt egne analyser og vurderinger basert på den nevnte informasjonen. Det arbeidet vi har utført er på ingen måte å anse som noen revisjon. Granskingen/utredningen er gjennomført innenfor en begrenset økonomisk ramme og tidsperiode. Omfanget og fullstendigheten av analysene som er foretatt må ses i lys av dette. Vi kan ikke gå god for at alle relevante forhold er avdekket eller analysert.

BDO finner det riktig å presisere at vi ikke kan påta oss ansvar for fullstendigheten eller riktigheten i det grunnlagsmaterialet som har vært utgangspunkt for våre vurderinger.

Oslo, 25. januar 2012
BDO AS

Erling Grimstad
Partner

Morten Torkildsen
Prosjektleder

Frank Olstad
Senior Manager

2. Mandat og avgrensning

Iht. BDOs engasjementsbrev med Berlevåg kommune v/ Kontrollutvalget (Bkk) omfatter oppdraget bistand til utredning av følgende punkter¹:

a) Selskapets låneopptak

Iht. informasjon BDO Integrity Services (tidligere G-Partner) har mottatt fra Bkk, har ØFAS en langsiktig gjeld som har økt i den senere tid. Denne gjelden utgjør anslagsvis kr 100 millioner. Berlevåg har sammen med de andre eierkommunene til ØFAS garantert for denne gjelden gjennom garantier for kr 50 millioner.

Bkk ønsker at BDO gjennomfører følgende:

- En kartlegging av ØFAS sine samlede låneopptak
- En oversikt over hvor lån er finansiert
- En kartlegging av hvordan låneopptak er finansiert og hvem som evt. har stilt garantier for lånebeløp utover kr 50 millioner
- Hvorvidt den løpende driften i ØFAS har blitt finansiert gjennom nye låneopptak de to siste år

b) Anbudsprosesser i selskapet

Bkk har opplyst at ØFAS benytter AMT til transport av næringsavfall uten at det er gjennomført noen anbudsprosess. Det samme skal gjelde leveranser/salg av husholdningsavfall fra ØFAS Husholdning AS til ØFAS Produksjon AS.

Videre er det stilt spørsmål om hvilke anbudsprosesser som ligger til grunn for innkjøp av biler i ØFAS konsernet.

Bkk ønsker at BDO gjennomfører følgende:

- En kartlegging av hvorvidt det er gjennomført noen anbudsprosesser vedr. de tre nevnte områder samt innhenting av forklaringer på hvorfor dette evt. ikke er utført.
- En gjennomgang og vurdering av evt. anbudsprosesser innenfor de tre nevnte områder

c) Eventuelle kryssfinansieringer

Bkk har her stilt spørsmål med om hvorvidt driften (og et evt. overskudd på denne) i ØFAS "Husholdningsavfall" bidrar til å finansiere driften (et evt. underskudd) i ØFAS "Næringsavfall".

Bkk ønsker at BDO gjennomfører følgende:

- En overordnet kartlegging og vurdering av hvorvidt området husholdningsavfall i ØFAS bidrar til å subsidiere driften av næringsavfalls delen av ØFAS konsernet.

En mer detaljert gjennomgang av dette området kan bli avtalt, avhengig av hva den innledende og overordnede undersøkelsene viser.

Videre har Kontrollutvalget ved Laupstad etter oppstart av oppdraget anmodet om at følgende tilleggsoppgave skal utføres av BDO:

d) Oppkjøpet av privatbil(er) fra ledelsen (ansatte) i Masternes as og til firmaet Masternes as.

Vi ønsker at dette også blir ett pkt under granskningen for å klargjøre om dette har skjedd i henhold til de lover, forskrifter, styrevedtak m.m som er gjeldene for en slik handel.

3. Prosjektets arbeid

BDO sitt arbeid med saken ble påbegynt i midten av juni 2011 med blant annet et besøk hos ØFAS ANS i Tana hvor informasjon/dokumentasjon av relevans for mandatet ble etterspurrt og hvor deler av det etterspurte materialet ble overlevert i løpet av besøket. Undersøkelsene har vært utført

¹ ØFAS ANS v/ daglig leder Austli har i kontradiksjonsprosessen hatt merknader til Bkk sin situasjonsbeskrivelse under mandatets pkt. a) og b). BDO påpeker at teksten i mandatet er gjengitt som iht. engasjementsavtalen mellom BDO og Bkk.

gjennom at BDO skriftlig har etterspurt informasjon/dokumentasjon fra ØFAS ANS ved daglig leder Per Brynjar Austli. ØFAS ANS ved Austli har deretter oversendt BDO dokumentasjon samt gitt supplerende skriftlige redegjørelser til våre spørsmål.

Dokumentasjon/informasjon er gitt av ØFAS ANS i perioden fra midten av juni 2011 til tidlig juli måned, BDO sin bestillingsliste om ytterligere dokumentasjon, oversendt ØFAS ANS den 30. juni 2011 ble effektivert av ØFAS ANS den 1. september. Vi stilte ytterligere spørsmål til ØFAS ANS den 16. september, svar på dette ble oversendt BDO den 6. oktober. Våre spørsmål av 16. september som gjaldt mandatets punkt om evt. kryssubsidiering ble ikke besvart av ØFAS ANS i oversendelsen til oss den 6. oktober. ØFAS ANS henviste oss til PwC som ØFAS konsernet sin revisor for besvarelse av disse spørsmålene, det oppsto da først et behov for en avklaring mellom ØFAS og vår oppdragsgiver i forhold til hvem som skulle betale for den bistand som PwC skulle utføre. Deretter ble det fra PwC sin side etter en dialog med ledelsen i ØFAS ANS stilt spørsmål om ØFAS sitt styre sin kompetanse til å fritta PwC fra sin taushetsplikt som revisor og hvorvidt dette spørsmålet om fritak for taushetsplikt måtte avklares gjennom et selskapsmøte (representantskapsmøte) i ØFAS ANS. Etter den informasjonen vi har mottatt ble det gjennomført et representantskapsmøte i ØFAS ANS den 28. oktober hvor det ble vedtatt at PwC sin taushetsplikt ble opphevet samtidig som PwC skulle besvare BDO sin siste henvendelse. Det ble gitt informasjon om at det var ønskelig at BDO sine spørsmål skulle besvares gjennom et møte i ØFAS sine lokaler i Tana den 24. november. Grunnet disse forholdene ble våre undersøkelser ytterligere forsinket.

BDO sine undersøkelser har vært gjennomført under den forutsetning at ØFAS konsernet skulle legge til rette for utlevering av den dokumentasjon vi har etterspurt og besvarelse av de spørsmål vi har hatt. Av grunner som er ukjent for oss, har utlevering av dokumentasjon fra ØFAS konsernet tatt uforholdsmessig lang tid. Dette har vanskeliggjort vårt arbeid.

Forsinkelsene i vårt arbeid har blant annet medført at deler av det tallmaterialet vi har vurdert, ikke er så oppdatert som det burde ha vært sett på bakgrunn av tidspunktet for avleggelse av denne rapporten.

BDO har løpende gjennomgått, vurdert og beskrevet den informasjon/dokumentasjon som er mottatt fra ØFAS ANS. BDO sin faktabeskrivelse og vurderinger er som nevnt foran, basert på den informasjon/dokumentasjon som er mottatt fra ØFAS konsernet. BDO har ikke foretatt undersøkelser for å etterprøve riktigheten eller fullstendigheten av det materialet som er mottatt.

BDOs utkast til rapport ble oversendt oppdragsgiver og ØFAS ANS v/ Austli for kommentarer/innsspill (kontradiksjon) den 14. desember 2011, tilbakemelding med kommentarer fra ØFAS ANS v/ Austli ble gitt den 9. januar 2012. Oppdragsgiver meddelte den 10. januar at de ikke hadde kommentarer til rapportutkastet. Vedlagt tilbakemeldingen fra ØFAS ANS av 9. januar var det vedlagt dokumenter inneholdende oppdatert tallmateriale i forhold til ØFAS konsernets lånegjeld og kredittengasjementer. Dette medførte visse endringer i rapporten som medførte at ØFAS ANS v/ Austli den 11. januar fikk tilsendt et nytt rapportutkast med forespørsel om tilbakemeldinger. ØFAS ANS v/ Austli og Daglig leder Svein-Olav Ursin i ØFAS Produksjon og ØFAS Husholdning ga tilbakemelding på vårt rapportutkast og oversendte ytterligere dokumentasjon senest den 16. januar 2012.

4. Oppsummering

Overordnet oppsummering

ØFAS konsernet hadde per 31. desember 2010 en total gjeld på ca kr 122 millioner, en økning på i overkant av 11 millioner fra årsskiftet året før. Økningen i gjeld skyldes en regnskapsmessig omklassifisering av leasing og ikke en reell økning av konsernets gjeldssituasjon. ØFAS ANS kan iht. gjeldende selskapsavtale oppta lån på inntil kr 52,5 millioner, hvorav Berlevåg kommune angivelig hefter for sin andel på 4,1% av dette. ØFAS ANS har iht. den informasjonen vi har innhentet holdt seg innenfor rammen gitt av selskapsavtalen. ØFAS ANS sine datterselskaper har hatt en begrensning gitt av deres vedtekter på at opptak av lån inntil kr 42,5 millioner. Det foreligger opplysninger i saken om at datterselskapet AMT vinteren 2011 ville overskride sin individuelle ramme for lån gitt av AMTs vedtekter på kr 19,5 millioner. Som en konsekvens av dette ble AMT sine vedtekter (også

vedtektene for øvrige datterselskap) endret i juni 2011, begrensningene på låneopptak ble da fjernet fra vedtektene. Mottatt dokumentasjon angir at ØFAS konsernet sine totale bankgjeld per har blitt redusert med ca kr 3,5 millioner de siste 6 månedene i 2011.

Idet ØFAS er registrert som ansvarlig selskap kan det se ut som om hver av de ansvarlige deltakerne hefter fullt ut for ØFAS sine forpliktelser. Det innebærer at det er uklart om Berlevåg har noen rettslig ansvarsbegrensning i tråd med selskapsavtalens ordlyd. Vi anbefaler at Berlevåg kommune innhenter en juridisk vurdering av sitt ansvar knyttet til deltakelsen i ØFAS ANS for å avklare endelig kommunens eventuelle ansvarsbegrensning.

BDO har gjennomgått enkelte anskaffelser foretatt i ØFAS konsernet. Flere av anskaffelsene vil ligge innenfor vurdering av "egenregi", hvor klare konklusjoner kan være vanskelige å trekke med bakgrunn i at det ikke er klare definisjoner i regelverket eller i rettslige avgjørelser. Vi har konkludert med at regelverket for offentlige anskaffelser er brutt på noen av de områder som vi har vurdert.

BDO har overordnet vurdert risiko for kryssfinansiering/-subsidiering. Det er i gjennomgangen ikke identifisert vesentlige risikomomenter som skulle indikere krysssubsidiering mellom de utvalgte virksomhetene.

BDO har innhentet og vurdert enkelte forhold relatert til kjøp/salg av personbiler. Deriblant AMT sitt kjøp av en personbil fra Daglig leder i AMT i slutten av 2010. Innhentet dokumentasjon viser at Daglig leder iht. sin ansettelsesavtale hadde rett på firmabil, men at denne retten ikke ble benyttet før AMT selv kjøpte Daglig leder sin egen personbil. Saken har vært styrebehandlet i AMT forut for kjøpet av bilen. Det foreligger ingen uavhengig verddivurdering av bilen som ble kjøpt for kr 490.000,-. Vår vurdering er at det foreligger enkelte brudd på aksjelovens §3-8 som regulerer transaksjoner mellom et aksjeselskap og "nærstående" (deriblant Daglig leder) knyttet til nevnte kjøp av bil.

Oppsummering av mandatets enkeltpunkter

Låneopptak/gjeld:

- ØFAS konsernet (ØFAS ANS, A. Masternes Transport AS, ØFAS Husholdning AS, ØFAS Produksjon AS, Renovasjonstransport AS) hadde per 31. desember 2010 en samlet gjeld på kr 122,190 millioner. Dette var en økning i den totale gjelden på ca kr 11,4 millioner fra året før. Økningen i ØFAS konsernet sin totale gjeld fra 2009 til 2010 skyldes i sin helhet en prinsippendring ved bokføring av leasingavtaler. ØFAS konsernet har en rekke kjøretøy (renovasjonsbiler) som er finansiert gjennom leasingavtaler. Disse har i tidligere år vært regnskapsmessig behandlet som operasjonell leasing og således ikke vært balanseført hos ØFAS. Hvis denne prinsippendringen ikke hadde funnet sted ville ØFAS konsernet sin samlede gjeld fra 31. desember 2008 til 31. desember 2010 blitt redusert.
- ØFAS konsernet sin bank gjeld er i i hovedsak finansiert hos DnB NOR. Konsernets totale bankgjeld (inkl. kassekreditt og garantistillelser for løyver) hos DnB NOR (nå DNB) var per 15. juni 2011 på ca kr 67,8 millioner, per 19. desember 2011 var bankgjelden redusert til ca kr 64,3 millioner.
- Iht. selskapsavtale for ØFAS ANS vedtatt i representantskapsmøte den 26. juni 2009 fremkommer det at øvre ramme for hva selskapet kan ta opp av lån i banker og kredittinstitusjoner er kr 50 millioner, samt at det kan tas opp ytterligere lån på inntil kr 2,5 millioner for å dekke uforutsette forhold. Selskapsavtalen viser til at de åtte eierkommunene hefter ubegrenset for selskapets disposisjoner og lån i samme forhold som antall innbyggere innenfor sitt område ved årsskiftet. For Berlevåg kommune utgjorde deres andel som en konsekvens av selskapsavtalen per 1. januar 2009 4,1 prosent av det totale grunnlaget på kr 52,5 millioner.
- Idet ØFAS er registrert som ansvarlig selskap kan det se ut som om hver av de ansvarlige deltakerne hefter fullt ut for ØFAS sine forpliktelser. Det innebærer at det er uklart om Berlevåg har noen rettslig ansvarsbegrensning i tråd med selskapsavtalens ordlyd.
- Iht. vedtektene i de enkelte datterselskap (med unntak av AMT sitt datterselskap Renovasjonstransport AS) som BDO mottok ved oppstart av våre undersøkelser kan de

enkelte datterselskap (AMT, ØFAS Produksjon, ØFAS Husholdning) oppta lån i banker og kredittinstitusjoner på kr 38 millioner samt inntil kr 4,5 millioner til uforutsette forhold, totalt kr 42,5 millioner.

- Den 6. oktober 2011 mottok BDO dokumentasjon fra ØFAS ANS om at vedtektene i AMT, ØFAS Produksjon og ØFAS Husholdning har blitt endret gjennom vedtak gjort i ordinær generalforsamling i de tre selskapene som fant sted 21. og 23. juni 2011, etter innstilling/forslag fra styret i de respektive selskapene. I forhold til lån medfører endringene i vedtektene at selskapene ikke lenger har noen øvre ramme for låneopptak.
- ØFAS ANS ved Austli har opplyst ovenfor BDO at datterselskapenes "bankgjeld er et forhold mellom banken, og det enkelte selskapet, og at kommunene, verken direkte eller indirekte via ØFAS ANS, garanterer for dette." BDO har fra ØFAS ved Austli fått oversendt e-post korrespondanse mellom DnB NOR og ØFAS hvor dette er bekreftet. Videre er det fra ØFAS gitt informasjon om at ØFAS ANS har kausjonert for et lån AMT har tatt opp i DnB NOR med et kausjonsansvar på kr 2 millioner.
- ØFAS ANS hadde i henhold til årsregnskapet for 2010 en gjeld til kredittinstitusjoner på ca kr 41,2 millioner. Det er ikke mottatt opplysninger fra ØFAS som tilsier at ØFAS ANS sin gjeld til kredittinstitusjoner har økt etter dette tidspunkt. Tvert imot har vi mottatt dokumentasjon fra ØFAS som angir at bankgjelden i ØFAS ANS per 31. oktober 2011 er redusert til ca kr 38 millioner.
- Iht. de opplysninger som er gitt av ØFAS og den dokumentasjon BDO har i hende har ØFAS ANS således ikke overskredet den øvre garantiramme på kr 52,5 millioner som er gitt av selskapsavtalen.
- Årsregnskapene til ØFAS konsernet for 2009 og 2010 viser at konsernet har gått med et overskudd (positivt årsresultat), dette gjelder også de enkelte datterselskap (med unntak av Renovasjonstransport AS i 2010). Det legges således til grunn at den løpende driften i ØFAS konsernet har blitt finansiert gjennom et overskudd på driften og ikke gjennom nye låneopptak.

Anbudsprosesser:

- Iht. ØFAS sine egne vurderinger og eksterne vurderinger foretatt på vegne av ØFAS er ØFAS ANS, ØFAS Husholdning og ØFAS Produksjon vurdert til å falle innenfor de offentlige innkjøps- og anbudsreglene, mens AMT er vurdert til å være utenfor regelverket. BDO har således lagt til grunn ØFAS sin egen vurdering at AMT står fritt til selv å organisere sine innkjøpsprosesser på den måte styret eller ledelsen i selskapet finner det hensiktsmessig.
- ØFAS Husholdning har hatt en kontrakt med AMT vedr. kroklift- og slamkjøring som utløp den 31. desember 2009. Denne kontrakten er videreført uten at dette er formalisert i noen ny avtale eller gjennomført noen konkurranse. Styret i ØFAS gjorde den 23. september 2010 et vedtak om konkurranseutsetting. I det påfølgende styremøtet den 15. desember 2010 ble det imidlertid fattet et vedtak om at det skal utredes hvorvidt denne leveransen kan utføres i egenregi. ØFAS Husholdning opplyser at egenregi i dette tilfelle innebærer vurdering av å kjøpe inn nødvendig materiell i husholdning for å utføre oppgavene selv. Slik vi forstår selskapet har de utsatt anbudsrunder i avvente av intern saksbehandling. Det foreligger pr. i dag ingen unntaksregler i Lov om offentlige anskaffelser eller i Forskrift om offentlige anskaffelser for intern saksbehandling. Slik vi kjenner saken er heller ikke andre unntaksregler anvendelige. Det vil da ikke være anledning til å kjøpe tjenestene direkte fra AMT. BDO konkluderer på denne bakgrunn med at regelverket for offentlige anskaffelser er brutt ved innkjøp av denne leveransen og at det således er gjennomført en ulovlig direkte anskaffelse.
- ØFAS Husholdning utfører pålagte innsamlingsoppgaver for kommunene iht. til pålagte krav i forurensingsloven. ØFAS Husholdning leverer innsamlet avfall videre til ØFAS Produksjon for behandling eller deponi som følge av forurensingsloven. Det er fra oppdragsgiver stilt spørsmål om hvorvidt behandling / deponi av avfallet burde vært konkurranseutsatt. Etter BDOs syn kan det her ikke trekkes en klar konklusjon. Adgangen til å kjøpe direkte må vurderes nærmere, blant annet i lys av forurensningslovens regler og virksomhetens karakter og omfang. Det kan argumenteres for at det er adgang til direktekjøp i dette tilfellet, men BDO har ikke grunnlag for endelig å konkludere på dette punktet.
- ØFAS Husholdning har kjøpt inn totalt fire Scandia og Volvo renovasjonsvogner i 2008, 2009 og 2010. 3 av disse vognene er finansiert gjennom leasing og 1 gjennom låneopptak. Innkjøpene er gjort til beløp vesentlig over terskelverdiene i forskriften for LOA. Vi har kun

mottatt eller identifisert informasjon som tilsier at to disse kjøpene av renovasjonsvogner har vært konkurranseutsatt i samsvar med LOA og tilhørende forskrift. Innkjøpene vil også være underlagt de generelle innkjøpsreglene uavhengig av finansieringsmåte. BDO sin konklusjon er således at regelverket for offentlige anskaffelser er brutt ved kjøp av to ut av totalt fire renovasjonsvogner.

Kryssfinansieringer:

- ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon AS er begge aksjeselskap, som derved også er underlagt regnskapsloven (RSL), jfr. RSL § 1-2, 1.punkt. Regnskapslovens § 9-1 fastsetter en plikt for selskap som er gitt "særskilte eller eksklusive rettigheter" en plikt til å utarbeide adskilte regnskaper (også kalt segmentregnskap). Regnskapsforskriftens (1998, nr. 56) med utfyllende bestemmelser fastsetter at dette kravet likevel ikke gjelder virksomheter med omsetning under 40 millioner Euro (ca. 320 M NOK) årlig. ØFAS selskapene er derved ikke formelt sett underlagt dette kravet, men SFT (nå Klif) sin veileder TA-2001/2003 "Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer" fastsetter på side 8 under pkt. 2.3.2 at det må etableres rutiner som skiller kostnadene og inntektene forbundet med hhv. Næringsavfall og husholdningsavfall. Dette vil i praksis likevel fastsette et krav til en eller annen form for regnskapsmessig skille.
- ØFAS Husholdning AS sine kjøp av tjenester innen krok- og slamkjøring fra Masternes Transport AS vil i denne sammenheng ikke anses som kryssubsidiering grunnet Masternes kommersielle profil uten befatning med husholdningsavfall. En eventuell overprising av disse tjenestene vil derimot rammes av aksjelovens § 3-9 "Konserninterne transaksjoner" forbud mot betingelser som ikke er på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Med bakgrunn i informasjon vi har mottatt i møte med PwC og ØFAS sin administrasjon legger til grunn at konsernets revisor PWC ikke har hatt merknader til dette området ved sin ordinære revisjon av virksomhetene.
- BDO har gjennom sin overordnede gjennomgang ikke hatt mulighet til å etterprøve opplysningene om at næringsdelen av ØFAS Husholdnings utgjør ca. 1 %, men legger til grunn at virksomheten selv har tilstrekkelig kontroll på dette. 1 % er ikke av vesentlighet for regnskapet. Virksomheten oppgir at alle kundene faktureres likt, da det ikke er forskjell i innsamlingskostnadene mellom næring og husholdning, og basert på dette ikke vil forekomme subsidiering i noen retning da alle faktureres selvkost. Det foreligger ikke noe krav om at kommunen skal tjene penger på innsamling fra næring, men at dette er en mulighet for kommunen. BDO finner ikke grunnlag for vesentlig risiko for kryssubsidiering mellom innsamlingen av husholdnings- og næringsfraksjonen innen ØFAS Husholdning AS
- Der hvor næringsvirksomhet leverer avfall til mottaksstasjoner på samme måte som husholdninger, vil det i praksis være svært vanskelig å skille mellom hvem som har levert hva av avfall. "Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer" (SFT, TA-2001/2003) fastsetter i punkt 4.4.4 "Fordeling av kostnader mellom husholdningsavfall og næringsavfall", jfr. og punkt 3.4, at SFT (nå Klif) ikke finner det hensiktsmessig å gi en skjematisk fremstilling av hvordan kommunene skal skille ut kostnadene, men at kommunene selv må finne en praktisk tilnærming. ØFAS legger til grunn en kalkulering av selvkostgodtgjørelse for andel næringsavfall på kr. 309,- pr. tonn avfall levert fra mottaksstasjonene. Med volumbasert tilnærming og en kalkulert selvkost, samt basert på betydelig valgfrihet i forhold til metode i veilederen, finner ikke BDO grunnlag for kritikk på dette området.
- Basert på ØFAS Produksjon AS (ØP) sine kalkulasjoner for selvkost hvor det gis 100 % rabatt til ØH fra ØP og faktisk innveining av mottatt avfall, fremstår faktureringen mellom partene til selvkost. ØP kan ta ut oversikt over marginer og leveranser pr. kunde fra sine systemer. Selskapet vil slik sett være i stand til å generere spesifikke rapporter over hva det har av inntjening på hhv. næringskunder og husholdningsavfall, som sammen med selvkostkalkylen vil gi den informasjon som er nødvendig for vurdering av risiko for eventuell kryssubsidiering. Det foreligger ingen klare formelle krav til et segmentregnskap for dette selskapet, og dette regnskapsmessige skillet på kunde må kunne anses å være dekkende for informasjonsbehovet. Etter vårt syn har ØP sannsynliggjort at det ikke forekommer kryssubsidiering mellom husholdningsfraksjonen og næringsavfallsfraksjonen.
- Revisor PWC har i sin årlige revisjon gjennomgått internfakturering i konsernet, uten å komme med bemerkninger til dette. Volumbaserte avtaler hvor det avregnes etter faktisk forbruk vil redusere risikoen for kryssubsidiering ved at man betaler for det man forbruker,

under den forutsetning om at prisingen på tjenesten er rimelig i utgangspunktet. Ved utleie av daglig leder er det avtalt en fast fordeling på 50 - 50 % mellom ØP og ØH, og derved kan det være en mulighet for at dersom vedkommende ikke faktisk fordeler tiden sin 50-50, kan det belastes for lite eller for mye på en av partene. ØP som virksomhet har både en næringsdel og en husholdingsdel, og her kan det stilles krav om faktisk vurdering av tidsforbruk mellom segmentene. Men grunnet at daglig leders lønnskostnad i dette tilfellet utgjør lite i forhold til den økonomiske totaliteten i virksomheten, så fremstår ikke dette som et viktig element ut i fra en vesentlighetsbetraktning.

- BDO har også foretatt enkle sammenligningsanalyser mot både andre aktører innen avfallsbehandling, sammenligning av KOSTRA-tall og enkle stikkprøvekontroller, uten at det foreligger vesentlige avvik som skulle kunne indikere subsidiering av noen av selskapene.
- Basert på vår overordnede gjennomgang er det ikke avdekket forhold som indikerer en vesentlig risiko for krysssubsidiering mellom næringsavfall og husholdningsavfall

Kjøp av privatbiler fra ledende ansatte i A. Masternes Transport AS (AMT):

- Daglig leder i AMT solgte sin privatbil (Mercedes ML 280, 2007 modell) for kr 490.000,- til AMT den 18. desember 2010. Det foreligger en skriftlig avtale mellom partene for kjøpet/salget av bilen. Daglig leder i AMT har i sin arbeidsavtale fra 2007 rett på firmabil, denne "retten" ble først effektivert gjennom kjøpet av privatbilen sent i 2010. Det foreligger et vedtak i styret i AMT av 24. september 2010 på kjøp av den nevnte bilen.
- Det foreligger ingen verdivurdering/takst gjennomført av noen uavhengig tredjepart i forhold til verdsettelse/prissetting av bilen på transaksjonstidspunktet. BDO er heller ikke kjent med at AMT eller ØFAS ANS har gjort andre uavhengige undersøkelser omkring markedsverdien av bilen eller innhentet tilbud fra andre på leveranse av firmabil.
- Av andre formalia krav som er regulert av aksjelovens §3-8 som regulerer transaksjoner mellom aksjeselskapet og "nærstående" (deriblant daglig leder) synes det heller ikke å foreligge noen egen styredegjørelse for og/eller revisorbekreftet redegjørelse for biltransaksjonen, saken er ikke behandlet på AMT sin generalforsamling og det er ikke foretatt noen innsendelse til Foretaksregisteret om avtalen.
- Det foreligger også annen informasjon om to andre kjøp/salg av personbiler som er beskrevet nærmere i rapportens pkt. 5.4. Det bemerkes her at tidligere eier i AMT har fått overta en personbil for kr 0. Dette som nedfelt i vedkommendes arbeidsavtale hvor det fremkommer at han skal kunne overta bilen til resterende saldo på det aktuelle billånet, denne saldoen var i 2010 på kr 0.

5. Undersøkelsen

5.1. ØFAS - låneopptak

5.1.1. Mandat:

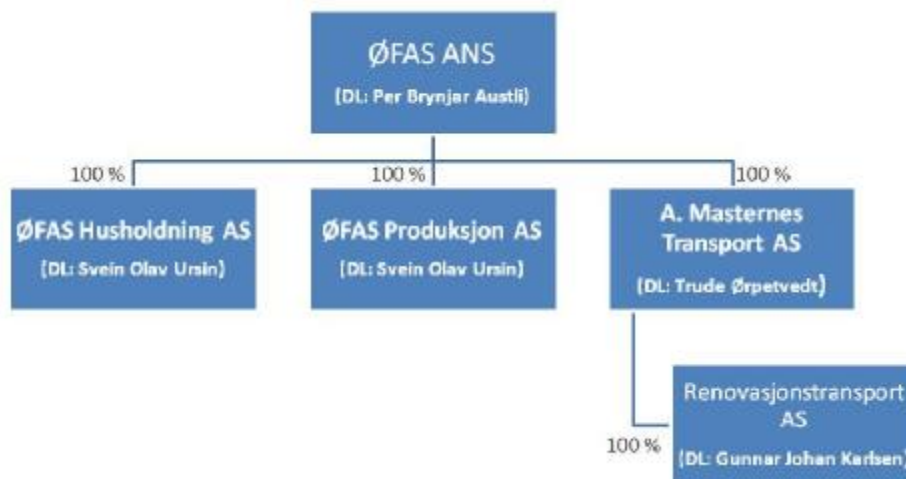
Iht. informasjon BDO Integrity Services (tidligere G-Partner) har mottatt fra BKK, har ØFAS en langsiktig gjeld som har økt i den senere tid. Denne gjelden utgjør anslagsvis kr 100 millioner. Berlevåg har sammen med de andre eierkommunene til ØFAS garantert for denne gjelden gjennom garantier for kr 50 millioner.

BKK ønsker at BDO gjennomfører følgende:

- En kartlegging av ØFAS sine samlede låneopptak
- En oversikt over hvor lån er finansiert
- En kartlegging av hvordan låneopptak er finansiert og hvem som evt. har stilt garantier for lånebeløp utover kr 50 millioner
- Hvorvidt den løpende driften i ØFAS har blitt finansiert gjennom nye låneopptak de to siste år

5.1.2. En oversikt over ØFAS sitt samlede låneopptak.

BDO har fra ØFAS ANS v/ daglig leder Per Brynjar Austli innhentet årsregnskapene for 2010 for samtlige ØFAS selskap, dvs ØFAS ANS (konsern og morselskap), datterselskapene ØFAS Produksjon AS, ØFAS Husholdning AS, A. Masternes Transport AS (AMT) samt Renovasjonstransport AS som er et heleiet datterselskap av AMT.

Nedenunder følger en oversikt basert på selskapenes regnskaper for 2010 over de enkelte selskapers samlede låneopptak per 31.12.2010:

Låneopptak pr. 31.12.2010	ØFAS Konsern	ØFAS ANS Mor	AMT	ØFAS Husholdning	ØFAS Produksjon	Renovasjons transport
Avsetning for forpliktelser						
Utsatt skatt	-	-	30	-	-	-
Pensjonsforpliktelser	2 473	2 473	-	-	-	-
Andre avsetninger for forpliktelser	11 493	11 493	-	-	-	-
Sum avsetning for forpliktelser	13 966	13 966	30	-	-	-
Langsiktig gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	62 899	41 027	23 612	2 467	-	2 064
Langsiktig gjeld til konsernselskaper	-	-	2 164	-	-	642
Annen langsiktig gjeld	14 662	150	-	3 936	4 305	-
Gjeld selvkost	6 308	-	-	6 308	-	-
Uopptjent inntekt mottaksstasjoner	3 441	-	-	3 441	-	-
Sum langsiktig gjeld	87 310	41 177	25 776	16 152	4 305	2 706
Kortsiktig gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	43	-	-	-	-	43
Leverandørgjeld	4 801	484	1 463	371	1 126	1 358
Betalbar skatt	1 684	-	746	-	888	50
Skyldige offentlige avgifter	3 241	621	712	1 247	540	121
Gjeld til konsernselskap	-	59	1 254	2 101	1 318	-
Periodiserte inntekter	-	-	-	-	-	-
Annen kortsiktig gjeld	11 145	689	1 051	7 931	1 042	431
Sum kortsiktig gjeld	20 915	1 853	5 226	11 651	4 914	2 003
Sum gjeld	122 190	56 996	31 032	27 802	9 219	4 709

*Ved å eliminere gjeld mellom selskapene er det kontrollsummert at gjeld for konsernet er i samsvar med sum av gjeld for de ulike selskap i konsernet.

Avsetning for forpliktelser

Avsetning for forpliktelser pr 31.12.2010 kan deles opp i følgende spesifiserte poster:

Avsetning for forpliktelser pr. 31.12.2010	ØFAS Konsern	ØFAS ANS Morselskapet
Utsatt skatt	554	-
Pensjonsforpliktelser	2 552	2 552
Avsetning for avslutning av deponi celle 1	-	-
Avsetning for avslutning av deponi celle 2	-	-
Avsetning for avslutning av deponi celle 3	5 279	5 279
Avsetning for drift og overvåkning stengte depot	6 214	6 214
Sum avsetning for forpliktelser	14 598	14 045

ØFAS konsernets samlede gjeld var per 31.12.2009 som følger:

Låneopptak pr. 31.12.2009	ØFAS Konsern	ØFAS ANS Morselskapet	AMT	ØFAS Husholdning	ØFAS Produksjon	Renovasjons transport
Avsetning for forpliktelser						
Utsatt skatt	554	-	434	-	-	-
Pensjonsforpliktelser	2 552	2 552	-	-	-	-
Andre avsetninger for forpliktelser	11 054	11 054	-	-	-	-
Sum avsetning for forpliktelser	14 160	13 606	434	-	-	-
Langsiktig gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	69 030	44 338	14 945	2 577	4 691	2 480
Langsiktig gjeld til konsernselskaper	-	-	-	-	-	-
Annen langsiktig gjeld	-	-	-	-	-	-
Gjeld selvkost	4 781	-	-	4 781	-	-
Uopptjent inntekt mottaksstasjoner	1 475	-	-	1 475	-	-
Sum langsiktig gjeld	75 286	44 338	14 945	8 833	4 691	2 480
Kortsiktig gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	449	449	-	-	-	-
Leverandørgjeld	4 481	1 337	2 442	273	718	1 464
Betalbar skatt	1 444	-	741	1 487	660	53
Skyldige offentlige avgifter	3 443	651	482	-	531	293
Gjeld til konsernselskap	-	46	2 664	4 571	3 340	-
Periodiserte inntekter	6 967	-	-	-	-	-
Annen kortsiktig gjeld	4 494	545	1 023	7 842	1 492	1 156
Sum kortsiktig gjeld	21 279	3 028	7 352	14 173	6 742	2 966
Sum gjeld	110 724	60 972	22 731	23 005	11 432	5 446

5.1.3. Kommentarer vedr. gjeld

Total gjeld i ØFAS konsernet har økt med ca kr 11,6 millioner fra 31.12.2009 til 31.12.2010. Iht. opplysninger gitt av ØFAS v/ daglig leder Austli så har man i 2010 foretatt en endring i regnskapsprinsipper når det gjelder bokføring av leasingforpliktelser og det er ulike prinsipper når det gjelder operasjonell og finansiell leasing. Dette har medført at ØFAS konsernet sin samlede gjeld per 31.12.2010 har økt med ca kr 14 millioner. Austli har videre opplyst at den finansielle leasingen gjelder finansiering av transportbiler i AMT og ØFAS Husholdning.

Vår gjennomgang av regnskapene til de ulike ØFAS selskapene inneholder ytterligere opplysninger vedr. finansiell leasing. I note 8 til ØFAS konsernregnskap for 2010 fremkommer det at den finansielle leieforpliktelse per 31.12.2010 var på kr 14,662 millioner. I AMT sitt årsregnskap for 2010 fremkommer det at selskapet per 31.12.2010 har en nominell forpliktelse knyttet til fremtidige leiebetalinger på løpende leasingavtaler på kr 10,6 millioner. I note 12 til ØFAS Husholdning sitt årsregnskap for 2010 er følgende opplysninger gitt:

Selskapet har pr 01.01.2010 valgt å balanseføre finansielle leieavtaler. Dette er en prinsippendring i forhold til tidligere år hvor disse ble kostnadsført. I forbindelse med prinsippendringen har selskapet balanseført leide eiendeler som varige driftsmidler og tilhørende leieforpliktelser som øvrig langsiktig gjeld. Verdien av leide eiendeler og tilhørende leieforpliktelser er neddiskontert til nåverdien av fremtidige leiebetalinger. Pr 31.12.2010 utgjør den fremtidige leieforpliktelser kr 3 935 985 som knytter seg til 3 leide renovasjonsbiler med 4-5 år gjenstående leieperioder.

Reduksjon i egenkapitalandelen fra 2009 til 2010 for noen av selskapene skyldes i betydelig grad en prinsippendring ved bokføring av leasingavtaler. Selskapene har i 2009 og tidligere klassifisert leasingavtalene som operasjonelle, dvs. at eiendeler og forpliktelser som følge av leasingavtalene ikke balanseføres og leieinnbetalingene kostnadsføres direkte i driftsresultatet som en driftskostnad. I 2010 foretok selskapene en prinsippendring og klassifiserte leasingavtalene som finansielle. I de tilfeller hvor en har en finansiell leieavtale, skal eiendeler og forpliktelser balanseføres. Verdien som skal balanseføres er nåverdien av leiebetalinger (avdragsdelen av alle leiebetalinger). Totalt for konsernet medførte forpliktelsen av fremtidige leieinnbetalinger en økning av den langsiktige gjelden med TNOK 14 662, som igjen medfører en reduksjon i egenkapitalandelen for selskapene med leasingavtaler. Ut fra den foreliggende dokumentasjon legger BDO til grunn at økningen i ØFAS konsernet sin gjeldsbyrde fra 2009 til 2010 skyldes den prinsippendring som fant sted ved overgangen fra operasjonell til finansiell leasing. Hvis leasing per 31.12.2010 som for tidligere år ikke hadde blitt klassifisert som gjeld hadde ØFAS konsernet sin totale gjeldsbyrde faktisk blitt redusert.

5.1.4. Oversikt over gjeld i kredittinstitusjoner

ØFAS ANS v/ Austli har opplyst at konsernet har alle sine låneengasjementer i DnB NOR. Fra Austli har vi mottatt en oversikt fra DnB NOR (Engasjement og depotoversikt) som blant annet skal vise status på ØFAS konsernet sine låneengasjementer per 15. juni 2011, under "Kredittengasjement" fremkommer følgende:

Lånetaker	Kredittengasjement
ØFAS ANS	40 705 815
ØFAS Produksjon AS	4 861 468
ØFAS Husholdning AS	1 965 426
A. Masternes Transport AS	16 560 857

Renovasjonstransport AS	3 737 298
Sum gruppen	67 830 864

Et sammendrag av ØFAS konsernets engasjement i DnB oversendt fra ØFAS ANS v/ Austli angir et totalt kredittengasjement i banken på totalt kr 67.731.049 per 30. juni 2011. Hvorav bankgjeld utgjør kr 61.612.049, det resterende beløp utgjør innvilget kassekreditt og garantistillelser for løyver.

BDO har videre fra ØFAS ANS v/ Austli fått oversendt en tilsvarende og sammenlignbar (ref oversikten av 15. juni 2011) Engasjement og depotoversikt fra DnB NOR av 19. desember 2011 som blant annet angir status på kredittengasjementer for ØFAS konsernet på dette tidspunkt. Kredittengasjementet er her som følger (iht. Austli inkluderer tallene kassekreditt, men ikke markedsramme og finansramme).

Lånetaker	Kredittengasjement
ØFAS ANS	39 075 723
ØFAS Produksjon AS	4 393 438
ØFAS Husholdning AS	1 813 572
A. Masternes Transport AS	15 508 895
Renovasjonstransport AS	3 525 053
Sum gruppen	64 316 681

Oversikten av 19. desember 2011 viser at kredittengasjementet ("bankgjeld") som ØFAS konsernet har i DnB NOR har blitt redusert med ca kr 3,5 millioner siden midten av juni 2011.

ØFAS ANS v/ Austli har overlevert oss en oversikt over stipulert nedbetaling av gjeld i ØFAS konsernet i 2011. Oversikten er sammenfattet i tabell nedenunder:

Vedr. nedbetaling av lån i ØFAS konsernet i 2011

Lånetaker	Avdrag	Rente	Nedbetaling finansiell leasing	Renter finansiell leasing
ØFAS ANS	3 311 000	1 600 000	60 000	10 000
ØFAS Produksjon AS	937 012	160 000	0	0
ØFAS Husholdning AS	702 360	430 000	212 000	100 000
A. Masternes Transport AS	1 456 000	693 000	2 200 000	450 000
Renovasjonstransport AS	404 656	75 000	0	0
Totalt	6 811 028	2 958 000	2 472 000	560 000

Oversikten angir at ØFAS konsernet i 2011 skal betale ca kr 6,8 millioner i nedbetaling av gjeld samt ca kr 3 millioner i renter til kredittinsusjoner (DnB NOR) i 2011. Videre er det stipulert at det skal betales ca kr 3 millioner på leasingsforpliktelser i form av nedbetaling og renter.

5.1.5. Vedr. finansiell leasing - oversikt

BDO har anmodet om og fått oversendt fra ØFAS kopi av inngåtte leasingavtaler. Hovedhensikten for å anmode om dette var å kontrollere at det i leasingavtalene ikke foreligger noen forpliktelser/garantier i leasingavtalene i forhold til sikkerhet for betalingene utover selve

gjenstandene som er leaset og finansiert hos respektive finansieringsforetak. Vi har ikke funnet noen slike forpliktelser/garantier i avtalene som henviser til de garantier som som eierkommunene har gitt gjennom selskapsavtalen og vedtekter for de respektive ØFAS selskapene. Videre har hensikten vært å fremskaffe en oversikt over vesentlige leasingforhold. Vi har ikke søkt å foreta noen avstemming mot de regnskapsmessige posteringer som fremkommer av ØFAS selskapene sine årsregnskaper (jfr. ØFAS sitt konsernregnskap hvor finansielle leieforpliktelse per 31.12.2010 er kr 14,662 millioner).

Vi har gjennomgått de leasingavtaler som er overlevert oss fra ØFAS. Nedenfor følger en oversikt over de mest vesentlige avtaler som er inngått og som fortsatt skal være løpende (vi er ukjent med hvorvidt enkeltavtaler her kan være terminert).

Selskap	Dato avtale	Leieper. i måneder	Type bil	Kjøpesum TNOK	Finansiert hos	Leverandør
AMT	09.02.2010	60	Volvo FH500 m/ krokloft	1 925	DnB NOR Finans	Nordic Last og Buss AS
AMT	05.01.2010	84	SCANIA P360 6X2 m/komp.	2 395	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
AMT	09.02.2009	84	Scania m krokloft	1 944	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
AMT	18.09.2008	84	Scania R480	1 907	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
AMT	21.08.2008	96	Scania G420	4 564	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
AMT	15.06.2008	96	Scania P380	2 202	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
Husholdning	10.01.2010	60	2010 Volvo FH420 m påbygg	1 850	Volvo Finans Norge AS	Nordic Last og Buss AS
Husholdning	10.01.2010	60	2010 Volvo FES 340 m påbygg	1 459	Volvo Finans Norge AS	Nordic Last og Buss AS
Husholdning	02.10.2008	96	Scania P380-08	2 372	DnB NOR Finans	Norsk Scania AS
Totalt				20 618		

5.1.6. *Vedr. Berlevåg kommune sin garanti for lån tatt opp av ØFAS konsernet*

ØFAS ANS som er morselskapet i ØFAS konsernet er organisert som et ansvarlig selskap (betegnelse ANS). Iht. Lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (Selskapsloven) skal det opprettes en skriftlig selskapsavtale som skal undertegnes av samtlige deltagere (ref Selskapslovens § 2-3).

I forhold til deltakernes ansvar (gjelder også for lån) fremkommer det i Selskapslovens § 2-4(1):

Deltakerne svarer en for alle og alle for en for selskapsforpliktelser. Deltaker som trer inn etter at selskapet er stiftet, blir ansvarlig også for eldre selskapsforpliktelser.

I Selskapslovens § 2-4(3) fremkommer det at "Første og annet ledd kan fravikes i selskapsavtalen." Idet ØFAS er registrert som ansvarlig selskap kan det se ut som om hver av de ansvarlige deltakerne hefter fullt ut for ØFAS sine forpliktelser. Det innebærer at det er uklart om Berlevåg kommune rettslig ansvarsbegrensning i tråd med selskapsavtalens ordlyd. Vi anbefaler at Berlevåg kommune innhenter en juridisk vurdering av sitt ansvar knyttet til deltakelsen i ØFAS ANS for å avklare endelig kommunens eventuelle ansvarsbegrensning BDO har fra ØFAS ANS v/ Austli mottatt kopi av "Selskapsavtale for Øst-Finnmark Avfallsselskap ANS", vedtatt i representantskapsmøte den 26. juni 2009.

Fra selskapsavtalens punkt 8 "Lån og eiernes ansvar" gjengis følgende:

Selskapet kan ta opp lån i banker og kredittinstitusjoner etter de rammevilkår som representantskapet har fastsatt. Øvre ramme for låneopptak pr. 26.6.2009 er fastsatt til 50 mill. kroner.

Når driftsuhell, pålagte oppgaver eller andre uforutsett forhold gjør det nødvendig med hurtig gjennomføring av tiltak, kan styret oppta lån på inntil 2,5 mill. kroner utover de fastsatte lånerammer.

Eierkommunene hefter ubegrenset for selskapets disposisjoner og lån i samme forhold som det antall innbyggere de har innenfor sine områder ved siste årsskiftet....

Videre er det i tabellform angitt de åtte eierkommunenes innbyggertal per 01.01.2008 og at det er den angitte prosentandel den respektive kommune hefter for per 01.01.2009, for Berlevåg kommune er innbyggertallet oppgitt til 1 077 personer noe som utgjør 4,1 prosent av det totale grunnlaget (innbyggertallet) på 26 109 personer.

Av selskapsavtalens punkt 10 "Utvidelser og endringer i selskapsavtalen" fremkommer det blant annet at endringer i selskapsavtalen krever minst 2/3 flertall i representantskapet.

ØFAS ANS v/ Austli har ovenfor BDO opplyst at kommunenes garantier som beskrevet i selskapsavtalen kun gjelder for lån opptatt av morselskapet (ØFAS ANS) og kun gjeld til bank/kredittinstitusjoner. Austli henviste til ØFAS ANS sitt regnskap for 2010, note 8, hvor total lånegjeld per 31.12.2010 i kredittinstitusjoner er kr 41.027.250, altså under rammen på kr 50 millioner. Austli har opplyst at størrelsen på kommunenes garanti forut for 26. juni 2009 var på kr 40 millioner.

Iht. Austli har datterselskapene til ØFAS ANS følgende låneramme hos DnB som ikke er omfattet av kommunenes garanti:

- ØFAS Produksjon 10 mill
- ØFAS Husholdning 10 mill
- AMT 18 mill
- Renovasjonstjenester - ukjent for Austli

BDO har videre fra Austli mottatt dokumentasjon vedr. "kommunenes"/eiernes garantier ved låneopptak i AMT. Vi har mottatt møteprotokoll fra ekstraordinær generalforsamling i A. Masternes Transport AS datert 2. februar 2009 signert av Arne Pettersen (daværende styreleder) og Per Brynjar Austli. Under sak 2/09 - "Endring av selskapsavtale" fremkommer det følgende vedtak:

Generalforsamlingen vedtar at § 5 i vedtektene endres til:

§ 5. Styret

Selskapets styre skal ha fra 1 til 4 styremedlemmer.

Styret utnevnes av generalforsamlingen.

Styrets leder utnevnes av generalforsamlingen.

Generalforsamlingen vedtar at § 7 i vedtektene endres til:

§ 7. Lån og eiernes ansvar

Selskapet kan ta opp lån i banker og kredittinstitusjoner etter de rammevilkår som generalforsamlingen har fastsatt. Øvre ramme for låneopptak pr. 2.2.2009 er fastsatt til 18 mill. kroner.

Når driftsuhell, pålagte oppgaver eller andre uforutsette forhold gjør det nødvendig med hurtig gjennomføring av tiltak, kan styret oppta lån på inntil 1,5 mill. kroner utover de fastsatte lånerammer.

Vi har på forespørsel mottatt kopi av brev fra ØFAS sin eksterne revisor PwC datert 23. januar 2009 som tar opp diverse forhold, et av disse er "potensielt brudd på vedtekter" i AMT:

I samtale med Direktør Per Brynjar Austli ble vi gjort oppmerksom på at styret i A. Masternes Transport (AMT) trolig har gått utover den vedtektsfestede fullmakten som er gitt av generalforsamlingen i forbindelse med opptak av lån i banker og kredittinstitusjoner.

Øvre ramme for låneopptak, jfr. § 7 i vedtekter for AMT er fastsatt til 10 millioner kroner, og selskapet har i forbindelse med oppkjøp av Renovasjonstransport AS oversteget denne grensen med ca 6 millioner kroner.

Vi anbefaler at styret innkaller til ekstraordinær generalforsamling og redegjør for forholdet, samt forbereder og foreslår endring av vedtektene slik at forholdet blir brakt i orden.

Som nevnt ovenfor ble dette forholdet som revisor påpeker håndtert gjennom en endring av vedtektene som fant sted i ekstraordinær generalforsamlingsmøte i AMT den 2. februar 2009. Der ble den øvre ramme for låneopptak i banker og kredittinstitusjoner økt til kr 18 millioner med tillegg av lån på inntil kr 1,5 millioner ved uforutsette forhold.

BDO har fra Austli mottatt vedtekter for ØFAS Husholdning (vedtatt i generalforsamlingen den 2. oktober 2006). Av vedtektenes § 7. "Lån og eiernes ansvar" fremkommer følgende:

Selskapet kan ta opp lån i banker og kredittinstitusjoner etter de rammevilkår som generalforsamlingen har fastsatt. Øvre ramme for låneopptak pr. 01.09.2006 er fastsatt til 10 mill. kroner.

Når driftsuhell, pålagte oppgaver eller andre uforutsette forhold gjør det nødvendig med hurtig gjennomføring av tiltak, kan styret oppta lån på inntil 1,5 mill. kroner utover de fastsatte lånerammer.

Vedtektene som er mottatt av BDO for ØFAS Produksjon har tilsvarende ordlyd og økonomisk ramme som for ØFAS Husholdning.

Øvre ramme for lån fra banker og kredittinstitusjoner til de respektive selskaper i ØFAS konsernet iht. selskapenes selskapsavtale og vedtekter er sammenfattet i følgende tabell:

Selskap	Rammereferanse	Beløp
ØFAS ANS	Selskapsavtalen av 26.9.2009	50,0 millioner 2,5 millioner
ØFAS Produksjon AS	Vedtekter av 2.10.2006	10,0 millioner 1,5 millioner
ØFAS Husholdning AS	Vedtekter av 2.10.2006	10,0 millioner 1,5 millioner
A.Masternes Transport AS	Vedtekter av 2.2.2009	18,0 millioner 1,5 millioner
Renovasjonstjenester AS	Informasjon foreligger ikke	
TOTALT (SUM)		95,0 millioner

BDO rettet den 16. september blant annet et spørsmål til ØFAS ANS v/ Austli vedr. hvorvidt leasingforpliktelsene til AMT er omfattet av begrensningen på låneopptak gitt av AMT sine vedtekter.

BDO mottok den 6. og 11. oktober fra ØFAS ANS v/Austli svar på dette spørsmålet med tilhørende dokumentasjon. Blant dokumentasjonen var et møtereferat fra møte i AMT den 4. mars 2011 vedr. bokføring av leasingkostnader (tilstede på møtet var Leif Astor Bakken, Generalforsamlingen i selskapet og Per Brynjar Austli, Styreleder). Det vises i referatet til at AMT er et selskap som følger regnskapslovens regler for små foretak og således ikke trenger å balanseføre leasingavtaler, men for å få like regnskapsprinsipper i datterselskapene og konsernet foreslår styret at også AMT skal bokføre leasingavtaler etter reglene for store foretak.

Det vises til at konsekvensen av dette blant annet er at den langsiktige gjelden vil øke til ca kr 22,8 millioner. Videre fremkommer det at vedtektene i AMT i dag har en begrensning på en øvre låneramme for låneopptakt på kr 18 millioner.

Avslutningsvis i referatet under "Generalforsamlingens ønsker" fremkommer følgende:

Generalforsamlingen ønsker at selskapet skal følge samme regnskapsprinsipper som morselskapet. Generalforsamlingen er inneforstått med at endringene i regnskapsføringen vil medføre at regnskapet viser en langsiktig gjeld som overskrider rammen selskapet har for låneopptak fra banker og kredittinstitusjoner. Generalforsamlingen ber styret legge fram som en egen sak under den ordinære generalforsamlingen vurderinger om lånerammen for selskapet.

Iht. nye vedtekter for AMT som BDO mottok 6. oktober fremkommer det under vedtektenes "§7. Lån og eiernes ansvar" følgende:

Styret har ansvaret for forvaltningen av selskapet, og skal føre tilsyn med daglig leder.

Styret skal utarbeide virksomhetsplan for selskapet. Viktige strategiske valg skal behandles og godkjennes i generalforsamling.

BDO har mottatt kopi av protokoll fra ordinær generalforsamling i AMT datert 23. juni 2011 hvor det fremkommer at endringene i vedtektene ble vedtatt, protokollen er underskrevet av Bakken og Austli.

BDO har også mottatt nye vedtekter ØFAS Husholdning og ØFAS Produksjon med tilhørende generalforsamlingsprotokoller datert 21. juni 2011. I de nye vedtektene fremkommer det heller ikke her noen begrensning i forhold til låneopptak.

ØFAS ANS ved Austli har opplyst ovenfor BDO at datterselskapenes "bankgjeld er et forhold mellom banken, og det enkelte selskapet, og at kommunene, verken direkte eller indirekte via ØFAS ANS, garanterer for dette." BDO har fra ØFAS ANS ved Austli fått oversendt e-post korrespondanse mellom DnB NOR og ØFAS ANS hvor dette er bekreftet. Videre er det fra ØFAS ANS gitt informasjon om at ØFAS ANS har kausjonert for et lån AMT har tatt opp i DnB NOR med et kausjonsansvar på kr 2 millioner (dette er bekreftet av banken).

Austli har i e-post med overskrift "Sikkerhet for banklån til datterselskaper" til DnB NOR i Vadsø den 4. juli reist følgende spørsmål:

Som du kanskje kjenner til foretas det igjen en undersøkelse av forhold i Øfas konsernet. Denne gangen er det sterkest fokus på gjeldssituasjonen. Undersøkerne vil vite om eierne av Øfas ANS, dvs. kommunene garanterer for gjeld innenfor lånerammene i de enkelte selskapene. Min forståelse av dette er at hvert enkelt datterselskaps bankgjeld er et forhold mellom banken og det enkelte selskapet, og at kommunene, verken direkte eller indirekte via Øfas ANS, garanterer for dette.

Kan du bekrefte at dette synet er riktig?

E-posten ble besvart av DnB NOR den 11. juli:

ØFAS ANS kausjonerte i 2007 med kr 2 mill for lån 8210.81.74702, saldo p.t 4.900.000,-, tilhørende A.Masternes Transport AS.

Lånet gjaldt kjøp av aksjene i Renovasjonstransport AS.

P. t er det alt ØFAS ANS har kausjonert for.

Austli har bedt om ytterligere bekreftelse fra DnB NOR i Vadsø den 9. august på sin forståelse av dette forholdet:

Jeg forstår svaret fra (navn strøket av BDO) på den måten at Øfas ANS og derved eierne av dette selskapet garanterer for gjelden i dette selskapet og i tillegg for en kausjon på 2 mill kr. for lån 8210.81.74702 tilhørende A. Masternes Transport. Gjelden som selskapene Øfas Husholdning AS, Øfas Produksjon AS og A. Masternes Transport AS har til banken er et forhold mellom det enkelte selskapet og banken, og er ikke noe Øfas ANS eller eierne av Øfas ANS garanterer for.

Kan du bekrefte at min forståelse av dette er riktig?

Banksjefen i DnB NOR i Vadsø besvarer Austli sin henvendelse per e-post (tidspunkt for besvarelsen er ikke oppgitt i den dokumentasjon BDO har mottatt):

Jeg kan bekrefte at opplysninger gitt av ... (navn strøket av BDO) medfører riktighet i forhold til Øfas ANS garantier overfør de øvrige selskaper. Dvs. opplysninger gitt i mail den 11. juli er korrekte.

5.1.7. Kommentarer/bemerkninger fra BDO til garantien

BDO har ikke mottatt dokumentasjon som tilsier at størrelsen på kommunenes garanti har blitt endret etter 26. juni 2009. BDO har ut fra den dokumentasjon som er innhentet, lagt til grunn at ØFAS ANS ikke har gått utover den øvre låneramme som er angitt i selskapsavtalen for ØFAS ANS vedrørende garantistillelse. Iht. selskapsavtale for ØFAS ANS vedtatt i representantskapsmøte den 26. juni 2009, fremkommer det at øvre ramme for hva selskapet kan ta opp av lån i banker og kredittinstitusjoner er kr 50 millioner, samt at det kan tas opp ytterligere lån på inntil kr 2,5 millioner for å dekke uforutsette forhold. Selskapsavtalen viser til at de åtte eierkommunene hefter ubegrenset for selskapets disposisjoner og lån i samme forhold som antall innbyggere innenfor sitt område ved årsskiftet. For Berlevåg kommune utgjorde deres andel per 1. januar 2009 4,1 prosent av det totale grunnlaget. Iht. vedtektene i de enkelte datterselskap forut for de vedtektsendringer som fant sted den 21. og 23. juni 2011 (med unntak av AMT sitt datterselskap Renovasjonstransport AS) så kan de enkelte datterselskap (AMT, ØFAS Produksjon, ØFAS Husholdning) oppta lån i banker og kredittinstitusjoner på kr 38 millioner samt inntil kr 4,5 millioner til uforutsette forhold, totalt kr 42,5 millioner. ØFAS ANS ved Austli har opplyst ovenfor BDO at datterselskapenes "bankgjeld er et forhold mellom banken, og det enkelte selskapet, og at kommunene, verken direkte eller indirekte via ØFAS ANS, garanterer for dette." BDO har fra ØFAS ANS ved Austli fått oversendt e-post korrespondanse mellom DnB NOR og ØFAS ANS hvor dette er bekreftet. Videre er det fra ØFAS ANS gitt informasjon om at ØFAS ANS har kausjoner for et lån AMT har tatt opp i DnB NOR med et kausjonsansvar på kr 2 millioner. ØFAS ANS hadde i henhold til årsregnskapet for 2010 en gjeld til kredittinstitusjoner på ca kr 41,2 millioner. Det er ikke mottatt opplysninger fra ØFAS som tilsier at ØFAS ANS sin gjeld til kredittinstitusjoner har økt etter dette tidspunkt.

Forut for vedtektsendringen i AMT den 23. juni i år var AMT sitt samlede låneopptak (inkludert leasingsforpliktelser) høyere enn hva som er gitt i AMTs vedtekter som den øvre ramme. Etter vedtektsendringene i AMT, ØFAS Produksjon og ØFAS Husholdning foreligger det ingen øvre ramme for låneopptak og det foreligger følgelig intet brudd på vedtektene i selskapene.

Idet ØFAS er registrert som ansvarlig selskap kan det se ut som om hver av de ansvarlige deltakerne hefter fullt ut for ØFAS sine forpliktelser. Det innebærer at det er uklart om Berlevåg har noen rettslig ansvarsbegrensning i tråd med kommunens egen oppfatning. Vi anbefaler at Berlevåg kommune innhenter en juridisk vurdering av sitt ansvar knyttet til deltakelsen i ØFAS ANS for å avklare endelig kommunens eventuelle ansvarsbegrensning.

5.1.8. Gjennomgang av overleverte låneavtaler med DnB NOR

BDO har på forespørsel til ØFAS ANS mottatt kopi av låneavtaler inngått med DnB NOR (DnB). Vi har fått opplyst at DnB er den eneste kredittinstitusjon som ØFAS konsernet benytter.

Vi har gjennomgått de låneavtalene vi har mottatt med hovedfokus på forhold rundt garantier som er gitt gjennom selskapsavtaler og vedtekter, hvorvidt det er referert til dette i låneavtalene.

Det er generelt i de gjennomgåtte tilbudene om lån, referert til selskapets vedtekter og/eller selskapsavtale som en del av den dokumentasjonen banken skal motta uten at forholdet til den kommunale garantien er spesifikt nevnt i selve lånedokumentene (unntaket er et tilbud om lån fra DnB til ØFAS ANS av 26. juni 2009).

ØFAS ANS:

- Tilbud om nedbetalingslån på kr 10 millioner fra DnB til ØFAS ANS den 26. juni 2009. I tilbudet fremkommer det blant annet under øvrige vilkår at "Lånetilsagnet forutsetter at Selskapsavtalens § 8 endres slik at øvre låneramme økes til minimum 50 mill." Tilbudet er akseptert av ØFAS den 15. juli 2009. Lånet er et serielån med 10 års løpetid. Låneformålet er oppgitt som "Oppgradering av deponiet i Tana, nytt renseanlegg samt driftskapital".
- Tilbud om nedbetalingslån på kr 10 millioner fra DnB til ØFAS ANS den 14. juni 2009. Låneformålet er oppgitt som "Konvertering av deler av byggelån NOK 12.900.000,- gjeldende Mottaksstasjon i Båtsfjord. Lånet skal tilbakebetales over 20 år. Den kopi av tilbudet om lån som BDO har mottatt er ikke signert (akseptert) av ØFAS ANS.
- Byggelånsavtale mellom DnB og ØFAS ANS med lånebeløp kr 12, 9 millioner er signert av begge parter, av DnB den 16. februar 2009. Det fremkommer opplysninger om at lånet er betalt/innfridd den 11. september 2009 (se punkt over).
- Tilbud om nedbetalingslån på kr 9,2 millioner fra DnB til ØFAS ANS den 27. juni 2008. Låneformålet er oppgitt som "Investering i sorteringshall i Tana, ca 8 mill og i velferdsbygg i Vadsø, 1,2 mill." Lånet skal nedbetales over 20 år. Gjeldsbrevet er signert på vegne av ØFAS ANS den 8. juli 2008.
- Tilbud om nedbetalingslån på kr 15 millioner fra DnB til ØFAS ANS den 13. mars 2007. Låneformålet er oppgitt som "Kjøp av 100% av aksjeposten i A. Masternes Transport AS.". Lånet skal tilbakebetales over 20 år. Gjeldsbrevet er signert på vegne av ØFAS ANS den 23. mars 2007.
- Gjeldsbrev datert 21. desember 2002, lån opptatt av ØFAS ANS i Gjensidige NOR Sparebank ASA pålydende kr 12, 020 millioner. Lånet skal tilbakebetales over 20 år. Formålet med lånet er ikke oppgitt.
- Tilbud om kassekreditt på kr 1 million, datert 11. mars 2008

ØFAS Husholdning AS:

- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB til ØFAS Husholdning pålydende kr 930.000 datert 24. juni 2009. Lånet er akseptert av ØFAS Husholdning den 29. juni 2009. Låneformålet er oppgitt som "Kjøp av utstyr og kjøretøy fra ØFAS ANS". Lånet skal nedbetales over 4 år. Som sikkerhet for lånet er anført panterett i motorvogner samt factoring. Det er her ikke vist til selskapets vedtekter som en del av låneavtalen.

- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB til ØFAS Husholdning pålydende kr 600.000 datert 12. mai 2009. Lånet er akseptert av ØFAS Husholdning den 13. mai 2009. Låneformålet er oppgitt som "Kjøp av brukte renovasjonsbiler". Lånet skal nedbetales over 3 år. Som sikkerhet for lånet er anført panterett i motorvogner samt utestående fordringer. Det er her ikke vist til selskapets vedtekter som en del av låneavtalen.
- Brev fra DnB til ØFAS Husholdning vedr. søknad om gjeldsbrevlån, datert 5. mai 2009. Brevet inneholder tilbud om lån pålydende kr 2.039.813, lånet er akseptert av ØFAS Husholdning den 13. mai 2009. Sikkerhet for lånet er pant i nærmere spesifisert motorvogn og anleggsmaskin.
- Tilbud om midlertidig Kassekreditt på kr 500.000 fra DnB til ØFAS Husholdning, datert 15. desember 2007. Kreditten gjelder til 1. mars 2008.
- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB til ØFAS Husholdning pålydende kr 575.000 datert 21. desember 2009. Lånet er akseptert av ØFAS Husholdning den 4. januar 2010. Lånet skal tilbakebetales over 8 år. Låneformålet er oppgitt som "Diverse investeringer". Sikkerhet for lånet er panterett i driftstilbehør, panterett i factoring og panterett i motorvogner.

ØFAS Produksjon AS:

- Kassekredittkontrakt på kr 1 million med DnB for ØFAS Produksjon datert 7. april 2007.
- To gjeldsbrev for nedbetalingslån fra DnB ovenfor ØFAS Produksjon på kr 3,5 millioner og kr 1,8 millioner begge datert 7. april 2008. Lånene skal nedbetales over henholdsvis 8 og 6 år. Av brev om tilbud om nedbetalingslån på kr 3,5 millioner, kr 1,8 millioner samt kassekreditt kr 1 million datert 2. april 2008 fremkommer blant annet følgende; Låneformålet for lånet på kr 3,5 millioner er "Kjøp av sorteringsanlegg fra A. Masternes Transport AS, kjøpesum kr 4.500.000,-". Formålet med lånet på kr 1,8 millioner er Kjøp av motorvogner fra Øst-Finmark Avfallsselskap ANS, kjøpesum kr 1.813.000,-". For begge lånene er det generelt vist til at vedtekter (selskapsavtale) skal være mottatt av banken. Når det gjelder kassekreditten skal det etableres pant i motorvogner/anleggsmaskiner og utestående fordringer.
- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB på kr 730.000, datert 21. november 2007, tilbudet er akseptert av ØFAS Produksjon. Formålet med lånet er "Kjøp av hjullaster Volvo L 70 D, 2002 modell, kjøpesum kr 730.000,- ekskl. mva.". Lånet skal tilbakebetales over 6 år. Sikkerhet for lånet er pant i kjøretøyet.
- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB på kr 545.000, datert 21. desember 2009, tilbudet er akseptert av ØFAS Produksjon. Formålet med lånet er "Diverse investeringer". Lånet skal tilbakebetales over 7 år. Sikkerhet for lånet er pant i motorvogner, factoring med mer.

A.Masternes Transport AS (AMT):

- Tilbud om nedbetalingslån på kr 2 millioner fra DnB til AMT den 18. januar 2011. Låneformålet er oppgitt som "Refinansiering av gjeld til ØFAS Produksjon AS". Vedtekter (selskapsavtale) skal overleveres banken før lånet kan trekkes. Som sikkerhet etableres pant i eiendom i Tana kommune, pant i motorvogner og factoring, pant i driftstilbehør samt panterett i 100 aksjer. Lånet er akseptert av AMT 4. april 2011.
- Tilbud om nedbetalingslån på kr 7 millioner fra DnB til AMT den 26. oktober 2007. Låneformålet er oppgitt som "Kjøp av 100% av aksjene i Renovasjonstransport AS". Lånet skal nedbetales over 10 år. Som sikkerhet etableres pant i eiendom i Tana kommune, pant i motorvogner og factoring, pant i driftstilbehør samt panterett i alle aksjer i

Renovasjonstransport og kausjon fra ØFAS ANS på lånebeløpet. BDO har ikke mottatt noen låneavtale som er underskrevet av representant for selskapet.

- Tilbud om nedbetalingslån på kr 9 millioner samt kassekreditt fra DnB til AMT den 3. oktober 2007.
Låneformålet er oppgitt som "Refinansiering av lån i Sparebank1 Nord-Norge og Innovasjon Norge AS. Lånet skal nedbetales over 15 år. Som sikkerhet for selve lånet angis det ikke noe spesifikt utover standard henvisning til vedtekter/selskapsavtale. For kassekreditten stilles det krav om sikkerhet i form av pant i eiendom i Tana kommune, pant i motorvogner og factoring, pant i driftstilbehør. BDO har ikke mottatt noen låneavtale som er underskrevet av representant for selskapet.
- Tilbud om gjeldsbrevlån fra DnB på kr 780.000, datert 28. juli 2009 til AMT. Formålet med lånet er "Kjøp av containere samt refinansiering av lån nr. 1211.62.82346, saldo 380.000,-". Tilbakebetaling av lånet over 5 år. Som sikkerhet etableres pant i eiendom i Tana kommune, pant i motorvogner og factoring, pant i driftstilbehør samt panterett i alle aksjer i Renovasjonstransport. BDO har ikke mottatt noen låneavtale som er underskrevet av representant for selskapet.
- Gjeldsbrevlån fra DnB på kr 400.000, akseptert av AMT 21. april 2009. Lånet skal nedbetales over 5 år.
- Salgspantelån fra DnB på kr 418.410 akseptert av AMT 4. februar 2005. Løpetid over 5 år. Som sikkerhet er salgspant i Toyota Landcruiser.

Opplysninger om de enkelte låneavtaler som vi har mottatt fra ØFAS ANS er sammenstilt i tabeller som angitt under (fordelt på selskap). Vi har ikke gjennomført noen undersøkelse av hva som er saldo på de respektive lån på tidspunktet for våre undersøkelser. Oversikten er kun ment for å gi oppdragsgiver en nærmere angivelse av de låneavtaler vi har mottatt og gjennomgått

ØFAS ANS:

Lån nr	Lånebeløp / ramme	Datert	Kredittinstitusjon	Type lån	Løpetid
1	10 000 000	26.07.2009	DnB	Nedbetalingslån	10 år
2	10 000 000	14.07.2009	DnB	Nedbetalingslån	20 år
3	12 900 000	16.02.2009	DnB	Byggelånnavtale	
4	9 200 000	27.07.2008	DnB	Nedbetalingslån	20 år
5	15 000 000	13.03.2007	DnB	Nedbetalingslån	20 år
6	12 020 000	21.12.2002	Gjensidige NOR	Gjeldsbrevlån	20 år
7	1 000 000	11.03.2008	DnB	Kassekreditt	

ØFAS Husholdning AS:

Lån nr	Lånebeløp / ramme	Datert	Kredittinstitusjon	Type lån	Løpetid
1	930 000	24.07.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	4 år
2	600 000	12.05.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	3 år
3	2 039 813	05.05.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	
4	500 000	15.12.2007	DnB	Kassekreditt	
5	575 000	21.12.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	8 år

ØFAS Produksjon AS:

	Lånebeløp / ramme	Datert	Kredittinstitusjon	Type lån	Løpetid
1	1 000 000	07.04.2007	DnB	Kassekreditt	
2	3 500 000	07.04.2008	DnB	Gjeldsbrevlån	8 år
3	1 800 000	07.04.2008	DnB	Gjeldsbrevlån	6 år
4	730 000	21.11.2007	DnB	Gjeldsbrevlån	6 år
5	545 000	21.12.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	7 år

A.Masternes Transport AS (AMT):

Lån nr	Lånebeløp / ramme	Datert	Kredittinstitusjon	Type lån	Løpetid
1	2 000 000	18.01.2011	DnB	Nedbetalingslån	
2	7 000 000	26.10.2007	DnB	Nedbetalingslån	10 år
3	9 000 000	03.10.2007	DnB	Nedbetalingslån	15 år
4	780 000	28.07.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	5 år
5	400 000	21.04.2009	DnB	Gjeldsbrevlån	5 år
6	418 100	04.02.2005	DnB	Salgspantelån	5 år

Det påpekes at vi ikke har kontrollert fullstendigheten av den dokumentasjon vi har mottatt fra ØFAS ANS vedr. låneavtaler eller på annen måte har søkt å avstemme disse mot selskapenes årsregnskaper.

Avslutningsvis ønsker vi å informere om at BDO har ikke foretatt noen vurdering av om det juridiske skillet mellom datterselskap og ØFAS ANS i forhold til låneopptak, tilsier at ØFAS ANS ikke har noe ansvar utover stilte garantier. Vi viser til at datterselskapenes vedtekter har flyttet betydelige fullmakter fra styret til generalforsamlingen², for eksempel vedtak av strategi, budsjett og økonomiplaner, noe som vil begrense styrets egen handlingsfrihet og derved øker risikoen for en gjennomskjæring ovenfor ØFAS ANS som 100 % eier, ved en eventuell økonomisk vanskelig situasjon i et datterselskap.

² Se ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon sine vedtekter § 6 og AMT AS § 7

5.2. Anbudsprosesser

5.2.1. Mandat:

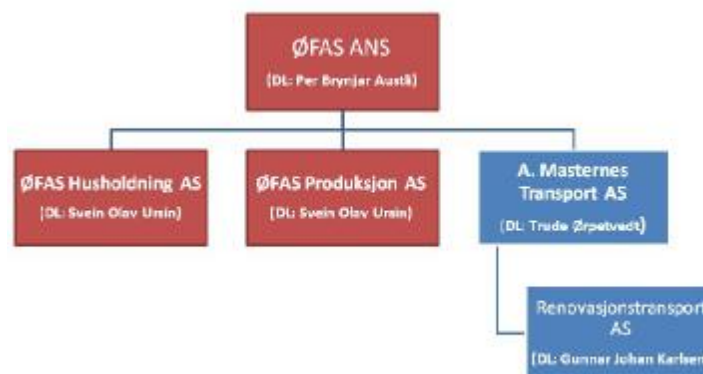
BKK har opplyst at ØFAS benytter AMT til transport av næringsavfall uten at det er gjennomført noen anbudsprosess for anskaffelsen av denne tjenesten. Det samme skal gjelde leveranser/salg av husholdningsavfall fra ØFAS Husholdning AS til ØFAS Produksjon AS. Videre er det stilt spørsmål om hvilke anbudsprosesser som ligger til grunn for innkjøp av biler i ØFAS konsernet.

BKK har anmodet BDO om å gjennomføre følgende:

- En kartlegging av om det er gjennomført noen anbudsprosesser innen de tre nevnte områdene samt innhenting av forklaringer på hvorfor dette evt. ikke er utført.
- En gjennomgang og vurdering av evt. anbudsprosesser innen de tre nevnte områdene

5.2.2. Organisatoriske rammer rundt innkjøpene

I konsernet som består av 5 selskap, er ØFAS ANS, ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon AS vurdert av egen organisasjon til å falle inn under de offentlige innkjøps- og anbudsreglene. A. Masternes Transport AS og Renovasjonstransport AS er av ØFAS ANS vurdert å være utenfor regelverket.

Finnmark kommunerevisjon IKS støtter i sin rapport av 4. februar opp rundt denne konklusjonen i sin selskapskontroll av offentlige anskaffelser i ØFAS selskapene. ØFAS ANS har i 2007 innhentet en juridisk betenkning fra Advokat Hanne S. Torkelsen i KS Bedrift vedrørende de tre førstnevnte selskap i avsnittet over som konkluderer tilsvarende. BDO legger derfor til grunn at inndelingen er korrekt uten at det foretas ytterligere undersøkelser fra BDO på dette tidspunkt.

5.2.3. Innkjøp underlagt de offentlige innkjøps- og anbudsreglene

Hovedregelen er at alle offentlige innkjøp skal inngås ved konkurranser som er kunngjort i markedet, jfr. Lov om offentlige anskaffelser § 5 og forskrift om offentlige anskaffelser § 3-1.

BDO sin kontroll vil omhandle de selskap som er underlagt de offentlige innkjøpsreglene, det vil si selskapene:

1. ØFAS ANS
2. ØFAS Husholdning AS
3. ØFAS Produksjon AS

Selskapene A. Masternes AS og Renovasjonstransport AS er ikke underlagt regelverket, og står derved fritt til å gjennomføre sine innkjøpsprosesser på den måte styret eller ledelsen i selskapene finner det mest hensiktsmessig uten særskilte formalistiske krav i lov eller forskriftsform.

BDO har derfor ikke vurdert innkjøp i regi av A. Masternes AS eller Renovasjonstransport AS.

5.2.4. Innkjøp i ØFAS Husholdning AS

Mandatet beskriver en gjennomgang av innkjøp av følgende forhold:

1. ØFAS Husholdning AS sine kjøp av krokkjøring og slamrenovasjon fra A. Masternes Transport AS (Masternes) - løpende forhold
2. ØFAS Husholdning AS sine kjøp av kjøp av behandling av husholdningsavfall fra ØFAS Produksjon AS
3. ØFAS Husholdning AS sine leasingkjøp av renovasjonsbiler i 2008 og 2010 fra hhv. Norsk Scania AS og Nordic Last og Buss AS

Vedrørende forhold 1:

Daglig leder i ØFAS ANS Per Brynjar Austli har opplyst at kontrakten med Masternes vedrørende kroklift- og slamkjøring utløp 31.12.2009. Masternes utfører fortsatt disse oppgavene uten at dette er formalisert i noen ny avtale, men betalingen for utføring av oppdragene er indeksjustert.

Selskapet oppgir at styret behandlet konkurranseutsetting av dette oppdraget 23. september 2010 (sak 18/2010) og gjorde et vedtak om at dette skulle konkurranseutsettes.

I styremøte 15.12.2010 (sak 24/2010) vedtar styret at dette forholdet skal utredes om det kan gjennomføres i egenregi.

Austli har opplyst pr. 1. september 2011 at arbeidet med å utrede egenregi er ikke klart for styrebehandling.

Kommentarer fra BDO:

Kontrakten med Masternes utløp 31.12.2009. Omsetning i 2010 for forholdet mellom partene oppgis av selskapene å utgjøre 2,5 millioner for krokkjøring og 4,4 millioner for slamkjøring, totalt 6,9 millioner kroner.

ØFAS Husholdning opplyser at egenregi i dette tilfellet innebærer vurdering av å kjøpe inn nødvendig materiell i husholdning for å utføre oppgavene internt i den juridiske enheten selv (for eksempel biler). (Det vil si ikke ved kjøp fra Masternes)

ØFAS Husholdning sine innkjøp fra Masternes er underlagt regelverket for offentlige anskaffelser.

Slik vi forstår selskapet har de utsatt anbudsrunder i avvente av intern saksbehandling. Det foreligger pr. i dag ingen unntaksregler i Lov om offentlige anskaffelser eller i Forskrift om offentlige anskaffelser for intern saksbehandling. Slik vi kjenner saken er heller ikke andre unntaksregler anvendelige.

KONKLUSJON FRA BDO:

Med bakgrunn i ovennevnte beskrivelse anses det at ØFAS Husholdning AS ikke har anledning til å kjøpe tjenester fra Masternes uten anbudsrunder og det foreligger heller ikke unntaksregler man kan påberope seg i denne situasjonen.

Etter BDOs vurdering har selskapet brutt regelverket for offentlige anskaffelser for denne anskaffelsen, jfr. Lov om offentlige anskaffelser § 5 og forskriftens § 3-1.

Vedrørende forhold 2:

ØFAS Husholdning AS utfører pålagte innsamlingsoppgaver for kommunen(e) i henhold til pålagte krav i forurensningslovens § 30. ØFAS Husholdning leverer dette videre til ØFAS Produksjon for behandling eller deponi som følge av forurensningslovens § 29.

Det er stillet spørsmål vedrørende om dette forholdet burde vært konkurranseutsatt fra ØFAS Husholdning AS sin side.

Selskapet oppgir at det finnes kun ett avfallsdeponi i Øst-Finnmark som driftes av ØFAS Produksjon AS. ØFAS Produksjon leier selve deponiet fra ØFAS ANS.

BDO sine kommentarer:

Det må i dette tilfellet vurderes om unntaksreglene for egenregi kan komme til anvendelse eller om det foreligger andre grunnlag for direktekjøp. Egenregi er i denne sammenheng ytelses mellom separate juridiske enheter, i noen tilfeller omtalt som "kvasi-egenregi"³

Selskapet påberoper seg, slik BDO forstår dette, forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 2-1, 2. ledd a) som åpner for direktekjøp når det kun finnes én tilbyder i markedet. Vi har fått opplyst at det kun er ett mottak i Øst-Finnmark og det driftes av ØFAS Produksjon AS.

Unntaksregelen for eneleverandørsituasjoner skal praktiseres svært strengt, og det er innkjøper som må dokumentere at det ikke finnes andre mulige leverandører. Den grunnen som ofte påberopes som støtte for eneleverandørsituasjoner, er at en leverandør har patent ol. Som et eksempel på hvor streng regelen er, har KOFA lagt til grunn at konsesjoner og antatte investeringsbehov ikke kan benyttes til å påberope seg eneleverandørsituasjon dersom det ikke kan dokumenteres at en ny aktør ikke vil få konsesjon til drift.⁴ BDO er usikker på om det i dette tilfellet er adgang til å henvende seg direkte som følge av en eneleverandørsituasjon. Hvis unntaksregelen skal påberopes, må det konkretiseres hvorfor det ikke er mulig å gi oppdraget til andre, for eksempel som følge av lovpålagte krav til denne tjenesten.

Alternativt kan selskapet påberope seg unntaket for egenregi, men da må både kontrollkriteriet og omsetningskriteriet være oppfylt.

Reglene om egenregi innebærer kort og noe upresist at en offentlig oppdragsgiver kan tildele et oppdrag direkte til et selskap som oppdragsgiveren har et nært forhold til og som hovedsakelig arbeider for denne oppdragsgiveren. Det bærende hensynet bak egenregireglene er at organiseringen av offentlig sektor ikke skal ha betydning for når innkjøpsreglene må benyttes. Innkjøpsreglene skal ikke hindre en rasjonell organisering av offentlig sektor så lenge organiseringen er reell og ikke et forsøk på å omgå innkjøpsreglene.

For at egenregiregelen skal kunne benyttes stilles det to vilkår som begge må være oppfylt⁵:

1. **Kontrollkriteriet**, dvs, at oppdragsgiver må utøve en tilsvarende kontroll over leverandørselskapet som over egen virksomhet,
2. **Omsetningskriteriet**, den vesentlige delen av aktiviteten til leverandøren må være knyttet til den kontrollerende oppdragsgiver

Selskapet er i dette tilfellet kontrollert med 100 % eierandel av ØFAS-konsern og det foreligger restriksjoner i selskapets vedtekter (§ 6) som både begrenser og flytter deler av styrets beslutningsrett over til generalforsamlingen, og kontrollkriteriet kan anses som oppfylt. Ca. 67 % av Produksjon sin omsetning kommer fra Husholdning, og 78 % av omsetningen kommer fra konsernet. EØS-regelverket setter ikke noen eksakt prosentandel for omsetningskriteriet utover å beskrive det som "den vesentlige delen av omsetningen til leverandøren må være knyttet til den kontrollerende oppdragsgiver"⁶. Videre legger EU-domstolen til grunn at det kan forligge kvalitative momenter som tilsier at man ikke bare skal basere seg på en matematisk tilnærming.^{ibid}

Stortingets utredningsseksjon har i sin analyse av 24. februar 2010 også lagt til grunn at kravene kan være noe mer lempelige i områder med spredt bosettingsmønster og dersom man kun utnytter eksisterende kapasitet i eksisterende geografisk område ved salg til andre enn eier.

³ Jfr. Stortingets utredningsseksjon, Analyse av 24. feb. 2010 vdr. "Egenregi", side 2.

⁴ Se KOFA 2008/56

⁵ Jfr. Stortingets utredningsseksjon, Analyse av 24. feb. 2010 vdr. "Egenregi", side 3.

⁶ Jfr. Stortingets utredningsseksjon, Analyse av 24. feb. 2010 vdr. "Egenregi", side 6

KONKLUSJON FRA BDO:

To grunnlag kan være aktuelle for å ikke konkurranseutsette kjøp i dette tilfellet. Rettspraksis på området er imidlertid ikke helt klar, og praksis er også i en viss endring. Dette gjelder først og fremst spørsmålet om egenregi som også har politiske sider. Hvis det finnes opplysninger som kan styrke argumentet om at bare ØFAS produksjon kan levere denne ytelsen, kan det ikke utelukkes at denne unntaksregelen er anvendelig. Det virker likevel mer nærliggende å begrunne direktekjøpet som egenregi, selv om rekkevidden av denne regelen ikke er klar. Egenregiunntaket kan begrunnes i tråd med hva Stortingets utredningskomite har uttalt om egenregiregelens innhold.

Vedrørende forhold 3:

Basert på informasjon avgitt av selskapet i møte 24. november 2011, har det blitt avklart at det ble kjøpt inn til ØFAS Husholdning AS:

- 2 stk. Scandia renovasjonsvogner i hhv. 2008 og 2009, begge utlyst på Doffin i 2007
- 1 stk. Volvo renovasjonsvogn i 2009 i konkurranse mellom de 4 leverandørene fra 2007/08 kjøpet, og
- 1 stk Volvo renovasjonsvogner i 2010 i konkurranse i 2009 mellom de 4 leverandørene fra foregående kjøp

For Scandia-vognene er én leaset via DNB Nor Finans AS og én lånefinansiert i DNB Nor, leverandøren er Norsk Scania AS. Volvoene er begge leaset via Volvo Finans Norge AS og er kjøpt fra Nordic Last og Buss AS. Vi presiser at gjennomgangen av utlysningene og konkurransene kun fokuserer på de biler som ble kjøpt inn til ØH, og at innkjøpene til A. Masternes Transport AS som var del av samme prosess ikke er vurdert. Dette virker kompliserende da antall biler oppgitt i konkurransene ikke er identisk med antall innkjøpt i ØFAS Husholdning AS.

BDO sine kommentarer:

Det er tidligere konkludert med at selskapet er underlagt de offentlige reglene for anbud og innkjøp. Den første Scandia-vognen anskaffet i 2008 er oppgitt å koste kr. 2,4 millioner med løpetid for leasingen på 8 år. Innkjøpet ble utlyst på Doffin og TED i 2007, men under ØFAS ANS sin brukertilisens, noe som gjør det vanskeligere å se hvem faktisk kjøper er. Heller ikke i konkurransegrunnlaget fremgår det klart hvem kjøperen er, det listes kun opp hvilke selskap som er del av konsernet under punkt 1.1, og under punkt 2.2 informeres det at det kjøpes inn på vegne av to datterselskap uten at disse er oppgitt ved firmanavn. Selskapet har fremlagt konkurransegrunnlag på norsk, åpningsprotokoll og protokoll for vurdering av tilbudene. Utlysningen spesifiserer innkjøpet som en åpen anbudskonkurranse. Videre er det fremlagt en forhandlingsprotokoll mellom ØFAS ANS, ØFAS Husholdning AS, A. Masternes Transport AS og leverandøren Norsk Scania AS datert 6.12.2007. Det vises i denne sammenheng forskriftens § 21-1 vedrørende forhandlingsforbudet ved anbudskonkurranser. Etter gjennomgang av "forhandlingsprotokollen" legger imidlertid BDO til grunn at dette er en semantisk feil, da protokollen kun dokumenterer avklaring av tilbudet i tråd med forskriftens § 21-1, (2) vedr. adgang til avklaring av tilbudene. Som tidligere omtalt er ikke A. Masternes Transport AS omfattet av reglene om offentlige anskaffelser, og å foreta avklaringer for selskap både underlagt og ikke underlagt reglene i ett og samme møte kan etter vårt syn virke kompliserende, ved at det kan åpne for misforståelser rundt forhandlingsforbudet, alternativt begrense det kommersielle handlingsrommet for forhandling som Masternes har.

Innkjøpene i 2009 har hhv. blitt utført med bakgrunn i leveranse av Scandia-vogn nr. 2 fra Doffin-utlysningen i 2007, og en Volvo som har blitt konkurranseutsatt direkte mellom de 4 tilbyderne fra den tidligere konkurransen i 2007. Volvoen har ikke vært utlyst via Doffin. Dette basert på at selskapet mente at det i praksis kun eksisterer tidligere nevnte 4 tilbydere, og at en utlysning ville være lite hensiktsmessig. Volvoen anskaffet i 2009 er oppgitt å koste kr. 1,7 millioner. Selskapet har fremlagt åpningsprotokoll og protokoll for vurdering av tilbudene. Konkurransegrunnlaget har ikke blitt fremlagt. Scandia-vognen er oppgitt å koste kr. 2,4 millioner.

Innkjøpet i 2010 har heller ikke blitt utlyst via Doffin, men har vært utført direkte i 2009 mellom de 4 tilbyderne fra den tidligere konkurransen, også i 2009. Dette igjen basert på at selskapet mente at det i praksis kun eksisterer disse 4 tilbyderne, og at en utlysning ville være lite hensiktsmessig. Volvoen kostet 1,5 millioner, med løpetid for leasingen på 5 år. Selskapet har fremlagt

åpningsprotokoll og protokoll for vurdering av tilbudene. Konkurransesgrunnlaget har ikke blitt fremlagt.

Alle vognene ligger således over terskelverdiene i forskriftens § 2-2, 1. ledd og faller inn under forskriftens del III.

Se for øvrig også omtale av konserninternt kjøp av daglig leder omhandlet under eget punkt 5.2.7.

KONKLUSJON FRA BDO:

For innkjøpet av Scandia-vognene foretatt i 2008 og 2009 (utlyst på Doffin i 2007) er det ikke identifisert brudd på regelverket, men vi vil anbefale at det presiseres klarere hvilke organisasjoner man kjøper inn for grunnet klarhet rundt etterprøvnbarhet og gjennomsiktighet i forhold til etterlevelse av regelverket. Videre anser vi at fellesmøter for enheter både underlagt og ikke underlagt det offentlige regelverket er uheldig da det kan oppstå situasjoner hvor det blir uklart om forhandlingsforbudet er brutt eller ikke, dersom Masternes skulle benytte sin mulighet til å forhandle på pris og betingelser.

For innkjøpet av Volvo foretatt i 2009 informerer selskapet om at konkurransen ikke ble utlyst på Doffin og TED men gitt direkte til 4 leverandører. Dette er i strid med forskriftens § 18-1 vedrørende kravene om utlysning av kunngjøring av konkurransen.

For innkjøpet av ytterligere en Volvo foretatt i 2010, informerer selskapet om at heller ikke denne konkurransen ble utlyst på Doffin og TED, men også gitt direkte til de 4 leverandørene fra 2007 og 2009. Dette er i strid med forskriftens § 18-1 vedrørende kravene om utlysning av kunngjøring av konkurransen.

5.2.5. Innkjøp i ØFAS Produksjon AS

Det er i prosjektet ikke identifisert eller overlevert informasjon vedrørende eventuelle innkjøp til vurdering hos dette selskapet, og det er derfor ikke foretatt noen vurdering av innkjøpsprosessene for dette foretaket utover konserninternt kjøp av daglig leder omhandlet under eget punkt. Se punkt 5.2.7.

5.2.6. Innkjøp i ØFAS ANS

Mandatet beskriver en gjennomgang av innkjøp av følgende forhold:

1. ØFAS ANS AS sine kjøp av 2 avfallskverner og 2 presse- og emballeringsanlegg i 2011, hvor prosessen ikke er avgjort på tidspunktet mandatet ble gitt, og til vår forståelse er den fortsatt ikke avgjort.

Øst-Finnmark avfallsselskap ANS kunngjorde konkurransen om denne leveransen i Doffin-basen 1.4.2011. Konkurransen ble gjennomført på vegne av ØFAS Produksjon AS og VEFAS IKS.

Det fremgår av kunngjøringen at anskaffelsen skal gjennomføres som en åpen anbudskonkurranse med leveringsfrist for tilbud 16.5.2011 kl. 14:00. Anskaffelsens omfang ble vurdert til å være i størrelsesorden mellom kr. 1,2 millioner og kr. 1,6 millioner. Konkurransen ble utlyst som en vareanskaffelse etter FOA del III, med utlysning i hele EØS-området. I følge kunngjøringen skal det kun inviteres 3 tilbydere til prosessen, mens den forøvrig er beskrevet som åpen anbudskonkurranse.

Kommentarer fra BDO:

BDO har mottatt konkurransegrunnlaget med vedlegg, samt kunngjøringen som er tilgjengelig på internett via Doffin-databasen. Protokoller og vurderinger er ikke innhentet da dette er utarbeidet av VEFAS IKS.

BDO begrenser seg til å vurdere om konkurransen er kunngjort på riktig måte, og om konkurransegrunnlaget legger opp til å gjennomføre en konkurranse i tråd med anskaffelsesregelverkets krav.

Som omtalt innledningsvis er ØFAS ANS ansett å være underlagt de offentlige innkjøpsreglene, og skal derved utlyse sine innkjøp. Den verdiberegningen som er beskrevet i kunngjøringen gjør at konkurransen skal gjennomføres etter FOA del I og II, jf terskelverdiene i FOA § 2-2. Antatt verdi er lavere enn beløpsgrensen for konkurranser etter del III fordi reglene i del III først kommer til anvendelse når antatt verdi «overstiger» 1,6 millioner, se FOA § 2-2 (1). Samtidig er antatt verdi over grensen på 500 000 kr, slik at reglene i del II skal følges. På denne bakgrunn ser det ut til at reglene i FOA del I og II kunne vært fulgt istedenfor de noe strengere reglene i del I og III som konkurransegrunnlaget punkt 1.4 angir at skal følges. Når oppdragsgiver har valgt å følge del III, er det disse reglene som gjelder for konkurransen.

Fristen for innlevering av tilbud er satt til 45 dager, som er minimumsfristen for innkjøp etter del III, se FOA § 19-1 (1). Forskriftens § 10 - 1 som gjelder for innkjøp etter del II, har ikke fastsatt eksakte frister, men krever at leverandørene skal gis "tilstrekkelig tid" til å inngi tilbud. En frist som oppfyller kravene i del III, må også anses å være tilstrekkelig etter § 10-1.

Det oppgis videre at innkjøpet foretas på vegne av to andre virksomheter. I konkurransegrunnlaget er det oppgitt hvilke selskap dette omfatter. BDO anbefaler at virksomhetene det kjøpes inn på vegne av, gir skriftlige fullmakter i forkant av konkurransen. BDO har for øvrig ikke gjort noen vurdering av dette punktet.

I følge kunngjøringens punkt IV.1.2) på Doffin er det oppgitt at kun 3 tilbydere skal inviteres, mens konkurransegrunnlaget beskriver konkurransen som en åpen anbudskonkurranse. I åpne anbudskonkurranser skal alle leverandører som inngir tilbud få delta i konkurransen. Det er derfor en viss innbyrdes motstrid mellom opplysningene som er gitt om konkurranseformen. Selskapet opplyser at det var 8 påmeldte til konkurransen. Daglig leder Ursin har i kontradiksjonsrunden opplyst at det aldri har vært meningen å begrense anbudsrunder. Begrensningen har ikke vært benyttet i konkurransen, og at det ikke er kjent hvorfor denne begrensningen har kommet med i utlysningen da den ikke foreligger i utkastet som var kontrollert av prosjektgruppen for dette innkjøpet.

Årsakene til at dette har faktisk skjedd, har ikke kunne bringes på det rene i denne gjennomgangen. Generelt kan det bemerkes at konkurransegrunnlaget er en utdyping/detaljering av kunngjøringsteksten, og det bør derfor ikke forekomme avvik mellom hva man registrer på Doffin og hva som fremkommer av konkurransegrunnlaget. I tillegg til å angi at 3 tilbydere skal inviteres, sier imidlertid kunngjøringen at konkurransen gjennomføres som en åpen anbudskonkurranse. Lest i sammenheng kan derfor kunngjøringen forstås slik at konkurranseformen er åpen anbudskonkurranse, og det er også den eneste naturlige måten å forstå konkurransegrunnlaget på. Når oppdragsgiver har valgt å ta samtlige tilbud i betraktning, er det heller ikke noen leverandører som har blitt skadelidende av uklarheten som er skapt omkring hvilken konkurranseform som gjelder. BDO anbefaler imidlertid at konsekvent informasjon om konkurransen sikres i fremtiden.

ØFAS ANS har i konkurransegrunnlaget tatt forbehold om at konkurransen kan bli avlyst dersom løsningen viser seg å ikke være økonomisk fordelaktig (punkt 1.4 i konkurransegrunnlaget). Tilsvarende gjentas i konkurransegrunnlagets punkt 5.7, men her har det i tillegg blitt tatt inn følgende setning: "Oppdragsgiver tar forbehold om styrets godkjenning". Det fremgår etter vårt syn ikke klart av konkurransegrunnlaget om dette er ment som et selvstendig forbehold, dvs. at det legges til grunn at styret på fritt grunnlag kan ombestemme seg eller omprioritere, eller om styregodkjenning er ment å være avhengig av pris- eller kvalitetsnivået på tilbudene. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at det vil foreligge betydelig usikkerhet om anskaffelsesregelverket åpner for at styret på fritt grunnlag kan velge å avlyse konkurransen. Det følger av FOA § 22-1 at avlysning av konkurranser krever en «saklig grunn», og dette må også antas å gjelde i offentlige selskapsstrukturer som denne. Hvis konkurransen skulle avlyses uten at det foreligger en saklig avlysningsgrunn, kan det åpne for erstatningssøksmål fra leverandørene.

KONKLUSJON FRA BDO:

Innkjøpet fremstår tidvis med upresis eller feilaktig informasjon i konkurransegrunnlaget, og det er avvik mellom grunnlaget og utlysningsteksten. Disse forholdene er uheldige og eksponerer selskapet for en unødvendig risiko. Det påligger oppdragsgiver å sørge for at informasjonen er klar, tydelig og nøyaktig⁷, slik at det foreligger forutberegnlighet i tråd med grunnleggende kravene i lovens § 5, 3. ledd.

5.2.7. Innkjøp av daglig leder tjenester innen ØFAS Konsern.

Under gjennomgangen har vi blitt informert om at ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon AS kjøper daglig leder tjenester fra ØFAS ANS. Svein Olav Ursin er ansatte i ØFAS ANS og leies 50 % ut til ØFAS Produksjon (ØP) og 50 % til ØFAS Husholdning (ØH) i henhold til avtaler datert 3.3.2009.

Kommentarer fra BDO:

Basert på årsberetningens informasjon om lederlønn er dette innkjøp av tjenester mellom separate juridiske enheter som klart ligger over grenseverdiene i forskrift om offentlige anskaffelser. Som tidligere omtalt over i 5.2.4 vedrørende innkjøp i konsernet mellom hhv. ØFAS ANS, ØP og HØ, er alle enhetene vurdert som underlagt reglene om offentlige anskaffelser. ØP og ØH er eiet 100 % av ØFAS ANS og selskapene har i hoveddelen av omsetningen ovenfor hverandre. Med basis i dette konkluderer vi med at dette sannsynligvis tilfredsstiller både kontroll- og omsetningskriteriet for egenregi, hensyntatt den juridiske usikkerhet rundt ØP.

KONKLUSJON FRA BDO:

Innkjøpene anses i tråd med regelverket for egenregi for ØH, og det er indikasjoner på at dette er akseptabelt innenfor unntaket om egenregi for ØP (jfr. pkt. 5.4.2, AD 2).

⁷ Jfr. "Veileder til reglene om offentlige anskaffelser" (FAD), avsnitt 9.2, side 115

5.3. Eventuelle kryssfinansieringer/-subsidiering

5.3.1. Mandat:

Bkk har for dette området stilt spørsmål om hvorvidt driften (og et evt. overskudd på denne) i ØFAS "Husholdningsavfall" bidrar til å finansiere driften (eller et evt. underskudd) i ØFAS "Næringsavfall".

Bkk ønsker at BDO gjennomfører følgende:

- En overordnet kartlegging og vurdering av hvorvidt området husholdningsavfall i ØFAS bidrar til å subsidiere driften av næringsavfallsdelen av ØFAS-konsernet.

En mer detaljert gjennomgang av dette området kan bli avtalt, avhengig av hva den innledende og overordnede undersøkelsene viser.

5.3.2. Kommentarer:

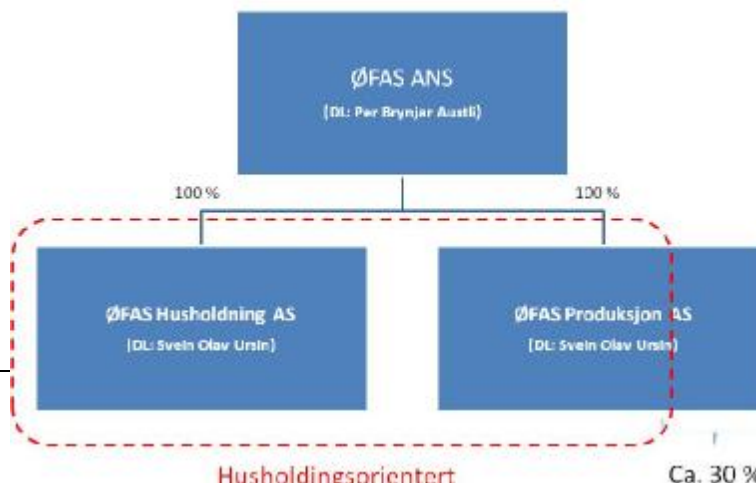
Krysssubsidiering kan skje på mange måter. Dette innebærer at det ikke kun må vurderes om det er inntekter fra en aktivitet som benyttes til å finansiere en annen aktivitet, men om det kan forekomme via måten man er organisert på, fordeling eller manglende fordeling av felleskostnader, -tjenester, -administrasjon osv. Også bruk av ledig kapasitet i skjermet virksomhet, f.eks. personell, maskiner, lokaler, inventar osv., til å produsere konkurranseutsatte tjenester kan anses som krysssubsidiering. ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon AS er begge aksjeselskap, som derved også er underlagt regnskapsloven (RSL), jfr. RSL § 1-2, 1.punkt. Regnskapslovens § 9-1 fastsetter en plikt for selskap som er gitt "særskilte eller eksklusive rettigheter" en plikt til å utarbeide adskilte regnskaper (også kalt segmentregnskap), regnskapsforskriftens (1998, nr. 56) med utfyllende bestemmelser fastsetter at dette kravet likevel ikke gjelder virksomheter med omsetning under 40 millioner Euro (ca. 320 M NOK) årlig. ØFAS selskapene er derved ikke formelt sett underlagt dette kravet, men SFT (nå Klif) sin veileder TA-2001/2003 "Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer" fastsetter på side 8 under pkt. 2.3.2 at det må etableres rutiner som skiller kostnadene og inntektene forbundet med hhv. Næringsavfall og husholdningsavfall. Dette vil i praksis likevel fastsette et krav til en eller annen form for regnskapsmessig skille.

Avgrensning: BDO har med basis i mandatet sett på ØFAS Husholdning AS og ØFAS Produksjon AS. De konserninterne transaksjonene mellom ØFAS ANS og de respektive selskap er i liten grad gjennomgått utover utleie av daglig leder og avtale om administrative tjenester. BDO sitt mandat er definert å være en overordnet gjennomgang, og vi har derfor ikke foretatt en etterprøving eller dybdegjennomgang av underliggende kalkyler eller regnskapsmessig dokumentasjon, utover å se igjennom kalkyler, informasjon i system, avtaler, fakturagrunnlag etc, samt basere oss på revisor PWC sin gjennomgang for relevante områder som disse gjennomgår i forbindelse med ordinær årlig revisjon.

ØFAS Husholdning AS sine kjøp av tjenester innen krok- og slamkjøring fra Masternes Transport AS vil i denne sammenheng ikke anses som krysssubsidiering grunnet Masternes kommersielle profil uten befatning med husholdningsavfall. En eventuell overprising av disse tjenestene vil derimot rammes av aksjelovens § 3-9

"Konserninterne transaksjoner" forbud mot betingelser som ikke er på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Vi legger til grunn at konsernets revisor PWC ikke har hatt merknader til dette området ved sin ordinære revisjon av virksomhetene.

Faktabeskrivelse:

For mottak av pålagt avfallshåndtering har ØFAS konsernet organisert sin aktivitet i to separate juridiske enheter, ØFAS Husholdning og ØFAS Produksjon AS. ØFAS ANS (konsernet) opplyser at dette er gjort for å ha et klart regnskapsmessig skille mellom enhetene som kun driver med husholdningsavfall og den som har både husholdnings- og næringsavfall.

ØASF Husholdning AS (ØH) forestår innsamlingen av husholdningsavfall og ØFAS Produksjon AS (ØP) er mottaksanlegget som mottar både husholdningsavfall fra ØH og næringsavfall fra private, inkludert ØFAS ANS eget selskap Masternes Transport. Ca 70 % av ØP sin omsetning kom i 2010 fra ØH, og ca. 80 % av omsetningen skjer via ØFAS-konsernet.

ØFAS ANS opplyste i møte med BDO 24. november 2011, hvor også konsernets revisor PWC deltok, at ØFAS Husholdning AS (ØH) kun innhenter en liten del næringsavfall, estimert til størrelsesorden 1 % av total avfallsmengde hos ØH. I hovedsak kommer næringsavfallsfraksjonen fra gårder hvor det er både næringsvirksomhet og husholdningsavfall, som for eksempel butikker i første etasje og leiligheter over, og hvor det er felles avfallsbeholdere for hele gården. Dette gjør det i praksis umulig å skille mellom nærings- og husholdningsavfall. Begge typer kunder oppgis å belastes likt kommunalt avfallsgebyr, og det forekommer heller ikke noen forskjell i kostnadene ved å samle inn dette avfallet. Med bakgrunn i den marginale andelen næringsavfall og de praktiske problemene oppgir ØH at det ikke føres segmentregnskap for skille mellom næringsavfall og husholdningsavfall.

I tillegg kommer avfall levert ved innsamlingsstasjonene hvor det heller ikke er mulig å avgjøre hva som kommer fra hhv. næring og husholdning, og hvor kommunen uansett har innsamlingsplikt, jfr. forurensningslovens § 31 og avfallsforskriftens § 1-7.

ØH må finansiere innsamlingen av næringsavfallsdelen fra stasjonene. ØH og ØFAS Produksjon AS (ØP)(mottaksanlegget) har derfor inngått en avtale om at ved levering av avfall fra innsamlingsstasjonene betales en fastsatt godtgjørelse på kr. 309,- pr. tonn avfall fra næringsavfallsdelen i ØP til ØH for håndteringen av næringsavfallet. Totalt sett beløp denne godtgjørelsen seg til 5,7 M nok i 2010. Det vil si at ØH mottok 5,7 millioner fra ØP for beregnet håndtering av næringsavfall via innsamlingsstasjoner.

En ytterligere problemstilling i spørsmålet om krysssubsidiering er at ØFAS konsernet har delt opp innsamling og mottaksanlegget for avfall i to separate juridiske enheter (ØH og ØP). Ved levering av avfall fra ØH til ØP veies avfallet inn og ØH faktureres pr. tonn levert avfall. Det må i dette tilfelles vurderes om prisingen pr. tonn avfall innebærer et profitt- eller tapselement for ØP, og om den praktiske konsekvensen av organiseringen er at det konsernmessig for eksempel tjenes penger på innsamling av husholdningsavfall. I møtet 24. november ble mottaksanleggets (ØP) kostnadskalkyler gjennomgått ("kalkyle gassanjarg 2011" og "kalkyle gassanjarg 2010"). ØP har etablert en selvkostkalkyle for alle forskjellige mottaksgrupper av avfall og har deretter lagt en margin (profittlement) på beregnet selvkost. Avhengig av årlig volum mottar kundene så en rabatt på marginen, hvor større volum gir større rabatter. For leveranser fra ØFAS Husholdning AS vises til det at rabatt på margin i IT-systemet ved mottak(veing) og fakturering er 100 %, dvs. at ØP fakturerer ØH kun for anleggets selvkost. ØP fører ikke segmentregnskap i tradisjonell forstand med oppsplitting av inntekter og kostnader for skille mellom næringsavfall og husholdningsavfall.

Videre innehar ØP og ØH felles ledelse og administrasjon, og dette kan også åpne opp for risiko for krysssubsidiering. ØFAS ANS viser til avtale inngått mellom hhv ØFAS ANS og ØH, og ØFAS ANS og ØP (se også punkt 5.2.7) utleie av dagligleder, hvor vedkommende leies fast ut på en 50/50 % basis til selskapene. Videre faktureres det volumbasert for administrative tjenester slik som regnskap, kontor osv.

Basert på informasjonen over kan vi etablere følgende hovedspørsmål vedrørende krysssubsidiering:

1. Subsidiertes næringsavfall innhentet i ØH fra husholdningsavfallet eller omvendt?
2. Innebærer godtgjørelsen ØH mottar fra ØP for kalkulert næringsdel av mottaksstasjonene en subsidiering?
3. Er prisingen av avfall levert fra ØH til ØP subsidiert i noen retning?
4. Innebærer felles administrasjon og ledelse subsidiering i noen retning?

Ad. 1. BDO har gjennomført en overordnet vurdering og har ikke hatt mulighet til å etterprøve om næringsdelen av ØFAS Husholdnings utgjør ca. 1 %, men legger til grunn at virksomheten selv har tilstrekkelig kontroll på dette. 1 % er ikke av vesentlighet for regnskapet⁸, og virksomheten er av begrenset størrelse, den er verken børsnotert eller har særlig samfunnsmessig interesse (jfr. NRS 10) slik at den kommer ikke inn under lov og forskriftskravene i bl.a. regnskapsloven og regnskapsforskriften. Virksomheten oppgir at alle kundene faktureres likt, da det ikke er forskjell i innsamlingskostnadene mellom næring og husholdning, og basert på dette ikke vil forekomme subsidiering i noen retning da alle faktureres selvkost. Det foreligger ikke noe krav om at kommunen skal tjene penger på innsamling fra næring, men at dette er en mulighet for kommunen. BDO finner ikke grunnlag for vesentlig risiko for krysssubsidiering mellom innsamlingen av husholdnings- og næringsfraksjonen innen ØFAS Husholding AS

Ad.2. Der hvor næringsvirksomhet leverer avfall til mottaksstasjoner på samme måte som husholdninger, vil det i praksis være svært vanskelig å skille mellom hvem som har levert hva av avfall. "Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer" (SFT, TA-2001/2003) fastsetter i punkt 4.4.4 "Fordeling av kostnader mellom husholdningsavfall og næringsavfall", jfr. og punkt 3.4, at SFT (nå Klif) ikke finner det hensiktsmessig å gi en skjematisk fremstilling av hvordan kommunene skal skille ut kostnadene, men at kommunene selv må finne en praktisk tilnærning. ØFAS legger til grunn en kalkulering av selvkostgodtgjørelse for andel næringsavfall på kr. 309,- pr. tonn avfall levert fra mottaksstasjonene. Med volumbasert tilnærming og en kalkulert selvkost, samt basert på betydelig valgfrihet i forhold til metode i veilederen, finner ikke BDO grunnlag for bemerkninger til dette området.

Ad. 3. Basert på ØP sine kalkulasjoner for selvkost dokumentert i excel-modellen for kalkyle vdr Gassanjarg i 2010 og 2011, 100 % rabatt til ØH fra ØP og innveiling av mottatt avfall, fremstår faktureringen mellom partene til selvkost. Det vil derved ikke foreligge subsidiering i noen retning. ØP kan ta ut oversikt over marginer og leveranser pr. kunde fra sine systemer. Selskapet vil slik sett være i stand til å generere spesifikke rapporter over hva det har av inntjening på hhv. næringskunder og husholdningsavfall, som sammen med selvkostkalkylen vil gi den informasjon som er nødvendig for vurdering av risiko for eventuell krysssubsidiering. Det foreligger ingen klare formelle krav til et segmentregnskap for dette selskapet, og dette regnskapsmessige skillet på kunde må kunne anses å være dekkende for informasjonsbehovet. Etter vårt syn har ØP sannsynliggjort at det ikke forekommer krysssubsidiering mellom husholdningsfraksjonen og næringsavfallsfraksjonen.

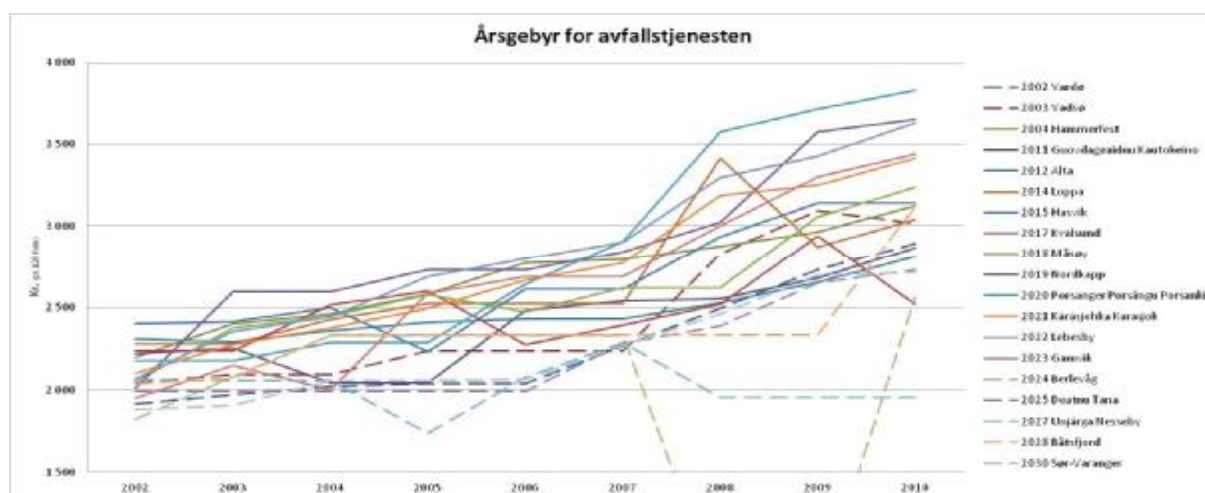
Ad.4. Revisor PWC har i sin årlige revisjon gjennomgått internfakturering i konsernet, uten å komme med bemerkninger til dette. Volumbaserte avtaler hvor det avregnes etter faktisk forbruk vil redusere risikoen for krysssubsidiering ved at man betaler for det man forbruker, under den forutsetning om at prisingen på tjenesten er rimelig i utgangspunktet. Ved utleie av daglig leder er det avtalt en fast fordeling på 50 - 50 % mellom ØP og ØH, og derved kan det være en mulighet for at dersom vedkommende ikke faktisk fordeler tiden sin 50-50, kan det belastes for lite eller for mye på en av partene. ØP som virksomhet har både en næringsdel og en husholdningsdel, og her kan det stilles krav om faktisk vurdering av tidsforbruk mellom segmentene. Men grunnet at daglig leders lønnskostnad i dette tilfellet utgjør lite i forhold til den økonomiske totaliteten i virksomheten, så fremstår ikke dette som et viktig element ut i fra en vesentlighetsbetragtning.

Vurdering mot andre aktører: Ytterligere er det mulig å sammenligne ØFAS-selskapene mot andre aktørers offentlige regnskap og mot gebyrstørrelser ved bruk av tall fra KOSTRA⁹.

I grafen under har vi tatt ut avfallshåndteringskostnad for husholdninger i Finnmark. I en overordnet betraktning fremstår ikke avfallshåndteringskostnadene for deltakerkommunene i ØH som av en slik karakter at det skulle tilsi vesentlig mulighet for å subsidiere næringsdelen. Basert på tall for husholdningenes kostnader ved avfallshåndtering fra KOSTRA ligger deltakerne i ØH generelt lavt pr husholdning sammenlignet med de andre kommunene (stiplede linjer er deltakerselskapene i ØFAS):

⁸ Handeland/Schwenke sin kommentarutgave til Regnskaplovens § 7-8 vdr. segmenter setter vesentlighetsgrensen ved 10 %

⁹ KOSTRA er KOMMune-STat-Rapportering, som utgjør det nasjonale informasjonssystemet hvor det samles inn enhetlig og standardisert informasjon om økonomi og tjenesteyting i kommunene. Informasjonen skal gi bedre statlig og kommunal styring, og gi grunnlag for bedre dialog mellom kommunene og innbyggerne.

For å ha muligheten til å kunne subsidiere næringsdriften forventer vi at husholdningsgebyrene vil ligge høyere enn hos de ikke deltakende kommuner, basert på kravet om selvkost, mens gebyrene er i den nedre delen av skalaen.

Ved å foreta en sammenligning av enhetenes driftsresultat, både mot hverandre men også sammenlignet med andre tilsvarende virksomheter hvor tall er tilgjengelig, ser vi at resultatene varierer fra år til år, men at de skiller seg heller ikke ut signifikant fra andre aktører:

	Driftsresultat	2010	2009	2008	2007	2006
ØFAS Husholdning AS		0,3 %	-0,3 %	-0,7 %	0,4 %	3,1 %
ØFAS Produksjon AS		7,2 %	4,7 %	-1,3 %	6,4 %	12,2 %
Haugaland Interkommunale Miljøverk IKS		7,2 %	4,4 %	-1,1 %	3,1 %	1,9 %
Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap IKS		1,7 %	2,8 %	-4,6 %	-1,9 %	7,5 %
Sunnhordland Interkommunale Miljøverk IKS		-10,2 %	7,2 %	5,8 %	5,7 %	7,0 %
Lillesand og Birkenes Interkommunale Renovasjonsselskap LiBiR IKS		6,6 %	10,3 %	9,5 %	6,4 %	-6,8 %

Som tabellen viser varierer resultatene for alle de utvalgte selskapene fra positivt til negativt driftsresultat over tidsserien. ØFAS-selskapenes resultater skiller seg heller ikke størrelsesmessig fra det man ser hos de andre selskapene i form av særdeles gode eller dårlige resultat.

Stikkprøver:

BDO har også foretatt en begrenset stikkprøvekontroll av faktureringen til interne og eksterne selskap.

Dette omfatter fakturaer fra ØFAS Produksjon til ØFAS Husholdning, A. Masternes Transport (AMT) og til Jan Nylund & Sønner (tilfeldig valgt selskap). Formålet med dette er å kontrollere prisene i forhold til spørsmålet om kryssubsidiering av Næringsdelen i ØFAS konsernet.

Faktura 12616 fra ØFAS Produksjon til ØFAS Husholdning datert 30. april 2011 pålydende kr 1.116.601 (eks mva). Fakturaen spesifiserer leveranser på totalt 690.240 kg. Til en nettoppris på kr 1.116.601. I forhold til restavfall til deponi angir fakturagrunnlaget en leveranse på totalt 358.720 kg til en pris av kr 440.149.

Faktura 12614 fra ØFAS Produksjon til AMT datert 30. april 2011 pålydende kr 623.051 (eks mva). Fakturaen spesifiserer leveranser på totalt 367.620 kg. Til en nettoppris på kr 623.051. I forhold til restavfall til deponi angir fakturagrunnlaget en leveranse på totalt 268.780 kg til en pris av kr 345.931.

Faktura 12636 fra ØFAS Produksjon til AMT datert 30. april 2011 pålydende kr 80.387 (eks mva). Fakturaen spesifiserer leveranser på totalt 42.80 kg. Til en nettoppris på kr 80.287.

I forhold til restavfall til deponi angir fakturagrunnlaget en leveranse på totalt 34.680 kg til en pris av kr 46.194.

Nedenunder er opplysningene sammenstilt i tabeller som angir priser gjennomsnittlige priser "totalt" og gjennomsnittlige priser "restavfall til deponi" for de tre utvalgte kundene til ØFAS Produksjon.

Priser totalt

Selskap	leveranse i kg	total pris	pris per kg	pris per tonn
ØFAS Husholdning	690 240	1 116 601	1,618	1 618
AMT	367 620	623 051	1,695	1 695
Jan Nylund & Sønner	42 820	80 337	1,877	1 877

Priser restavfall til deponi

Selskap	leveranse i kg	total pris	pris per kg	pris per tonn
ØFAS Husholdning	358 720	440 149	1,227	1 227
AMT	268 780	345 931	1,287	1 287
Jan Nylund & Sønner	34 680	46 194	1,332	1 332

Som det fremgår av tabellene har ØFAS Husholdning AS de laveste prisene, og prisen på restavfall til deponi er identisk med kalkylene for 2011 vdr. selvkost for deponi som presentert i møtet 24. nov. 2011. (kr. 1.227,-)

Konklusjon:

Basert på vår overordnede gjennomgang er det ikke avdekket forhold som indikerer en vesentlig risiko for kryssubsidiering i mellom næringsavfall og husholdningsavfall.

5.4. AMT sine kjøp av biler fra ledende ansatte i AMT

5.4.1. Mandat:

Oppkjøpet av privatbil(er) fra ledelsen (ansatte) i Masternes as og til firmaet Masternes as.

Vi ønsker at dette også blir ett pkt under granskingen for å klargjøre om dette har skjedd i henhold til de lover, forskrifter, styrevedtak m.m. som er gjeldene for en slik handel.

5.4.2. Utført arbeid:

Vi har tolket mandatet slik hen at vi skal søke å kartlegge faktum, beskrive fakta og gjøre en vurdering mot relevante lovverk og evt. annet foreliggende regelverk på området. Når det gjelder relevant lovverk for vår vurdering har vi lagt til grunn Aksjelovens § 3-8 som gjengis:

§ 3-8. Avtaler med aksjeeiere eller medlemmer av selskapets ledelse mv.

(1) En avtale mellom selskapet og en aksjeeier, en aksjeeiers morselskap, et styremedlem eller daglig leder er ikke bindende for selskapet uten at avtalen godkjennes av generalforsamlingen

hvis selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør over en tidel av aksjekapitalen på tidspunktet for ervervet eller avhendelsen. Dette gjelder ikke:

- 1. avtale inngått i samsvar med reglene i § 2-4, jf § 2-6, og § 10-2,*
- 2. avtale om lønn og godtgjørelse til daglig leder og avtale som nevnt i § 6-10,*
- 3. handler etter avtale eller for øvrig opptrer i forståelse med noen som nevnt i første ledd. avtale om overdragelse av verdipapirer til pris i henhold til offentlig kursnotering,*
- 4. avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og inneholder pris og andre vilkår som er vanlige for slike avtaler,*
- 5. avtale der selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør mindre enn 50 000 kroner, og som er godkjent av styret.*

(2) Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse for avtalen etter reglene i § 2-6. Redegjørelsen skal inneholde en erklæring om at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta. Redegjørelsen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen, og den skal uten opphold meldes til Foretaksregisteret.

(3) Oppfyllelse i henhold til avtale som ikke binder selskapet, skal tilbakeføres. § 3-7 annet ledd gjelder tilsvarende.

(4) Første til tredje ledd gjelder tilsvarende når avtalen er inngått med en nærstående til en aksjeeier eller en nærstående til en aksjeeiers morselskap, eller med noen som nevnt i første ledd.

Endret ved lov 15 des 2006 nr. 88 (ikr. 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1432).

Følgende dokumentasjon er innhentet om de aktuelle forhold og er beskrevet i det påfølgende:

- 1) Bil kjøpt av AMT fra daglig leder i AMT

BDO har fra daglig leder i ØFAS ANS mottatt kopi av arbeidsavtale for daglig leder i AMT, avtalen er datert 27. august 2007 og er inngått i forbindelse med tiltredelse i stillingen som daglig leder i AMT fra og med 1. oktober.

Under pkt. 7 i arbeidsavtalen som vedrører lønn og tilleggsytelser fremkommer det blant annet at:

Selskapet stiller til disposisjon for Trude Ørpetvedt Mudenia fri bil i prisklasse inntil kr. 400000. Selskapet dekker alle kostnader i forbindelse med bruken av bilen.

I styremøte for AMT den 7. april 2010 er ny arbeidsavtale for daglig leder på agendaen. I forberedende styresaksdokument utarbeidet av Per Brynjar Austli datert 22. mars 2010 fremkommer det at forslag til ny arbeidsavtale er fremlagt. I styresaksdokumentet under overskrift "Fri bil", fremkommer:

Trude har i dag avtale om fri bil. Hun har ikke benyttet seg av denne avtalen i 2009, men ønsker nå å ta i bruk denne delen av avtalen. Hun har forespurt meg om A. Masternes Transport AS kan kjøpe den bilen hun har i dag, og la henne bruke den bilen som firmabil.

Av Austli sin innstilling til styrevedtak fremkommer;

Styret vedtar den foreslåtte avtalen som ny arbeidsavtale med daglig leder. Styret er positiv til å overta bilen som daglig leder disponerer i dag som firmabil, og ber daglig leder om betingelser for å overta bilen.

Iht. møteprotokoll fra styremøte i A. Masternes Transport AS den 7. april 2010 hvor følgende fra styret møtte og har undertegnet protokollen; styreleder Per Brynjar Austli, styremedlemmene Turid Strand Bedi, Liv Hammer og Nils-Edvard Olsen. Av protokollen fremkommer det blant annet at;

Styret i AMT vedtar den foreslåtte arbeidskontrakten med daglig leder.

BDO har fra ØFAS ANS v/ Austli mottatt ny arbeidsavtale for daglig leder i A. Masternes Transport AS ("Avtale om rollen som daglig leder i A.Masternes Transport AS"). I avtalen fremkommer det blant annet at daglig leder skal ha:

Fri bil i prisklasse inntil 500 000 kr.

Avtalen er datert 7. februar 2010 og er signert av Austli som styreleder i AMT og Ørpetvedt som daglig leder i AMT.

Iht. møteprotokoll fra styremøte i A. Masternes Transport AS den 24. september 2010 hvor følgende fra styret møtte og har undertegnet protokollen; styreleder Per Brynjar Austli, styremedlemmene Turid Strand Bedi, Liv Hammer og Nils-Edvard Olsen. Av protokollen fremkommer det blant annet at;

Styret i AMT vedtar å kjøpe Mercedes ML 280 2007 mod til kroner 490.000 fra Trude Ørpetvedt.

Austli har overlevert til BDO et dokument som gjelder Austli sin saksforberedelse til dette punktet i styremøte den 24. september 2010. Under overskrift "Kjøp av bil" fremkommer det;

Daglig leder har i sin arbeidsavtale firmabil inntill 400.000,- ber om at denne økes til 490.000. Ber også styret om å kjøpe Mercedes ML 2007 modell reg i 2006 til kroner 490.000 fra Trude Ørpetvedt. Bilens markedsverdi er på ca kroner 620.000,- Bilen har gått 85.000 km fulgt alle services og har to sett hjul.

BDO har videre fra Austli mottatt salgskontrakt for den nevnte Mercedesen hvor det blant annet fremkommer at avtalt pris er kr 490.000 og hvor det vises til styresak 24/10 som ble behandlet i styremøte av 24. september 2010. Salgskontrakten er datert 18. desember 2010 og er signert av Trude Ørpetvedt som selger og Austli som styreleder i AMT som kjøper.

ØFAS ANS v/ Austli har i sin tilbakemelding på BDOs utkast til rapport opplyst;

Bilens markedsverdi er ca kroner 620 000. Dette ble fastslått etter opplysninger på nettstedet www.finn.no.

2) AMT sitt kjøp av bil fra driftsleder i AMT

Iht. møteprotokoll fra styremøte i A. Masternes Transport AS den 4. november 2010 hvor følgende fra styret møtte og har undertegnet protokollen; styreleder Per Brynjar Austli, styremedlemmene Turid Strand Bedi, Liv Hammer og Nils-Edvard Olsen. Av protokollen fremkommer det under sak 031/10 "Kjøp av bil på verksted" og under "innstilling" følgende:

Anbefaler styret i AMT til å kjøpe Toyota Hiace 2001 modell for kroner 60.000,- av Rune Larsen til bruk på verksted.

Av styrets vedtak fremkommer det at saken utgår og at saken skal behandles administrativt, altså ikke som en styresak.

Under sak 032/10 i det samme styremøte blir styreinstruksen i AMT endret når det gjelder punktet om daglig leders fullmakt:

Utenfor budsjettrammen kan daglig leder inngå avtaler for beløp på inntil 100.000 kr.

Av styresakspapirene fremkommer det en begrunnelse for kjøpet av bilen, denne er utarbeidet av daglig leder i AMT og er datert 27. oktober 2010:

AMT har ikke hatt bil siden september dette har ikke vært tilfredstillende. De ansatte har måtte bruke sine privatbiler og det har vært noe "murring" på dette. Undertegnede har leid bilen til Rune Larsen en Toyota Hiace 2001 varebil i påvente av kjøp av denne eller eventuelt en annen bil. På verkstedet har de mye småkjøring for hent av deler, dekk og lignende. Vi har leid bilen fra 01.10.10 til kroner 5000,-. Denne bilen ligger på rundt 60.000 på Finn.no. Den er i tilfredsstillende stand.

BDO har ikke mottatt ytterligere dokumenter fra ØFAS ANS v/ Austli relatert til kjøp av denne bilen.

3) Arthur Masternes sin overtakelse av bil fra AMT

ØFAS ANS v/ Austli har ovenfor BDO opplyst at Arthur Masternes (tidligere eier av AMT) har fått kjøpe ut sin bil til kr 0. Han hadde en "spesiell" ansettelsesavtale, avtalen sa blant annet at han skulle få overta bilen til saldo på billånet, denne saldoen var i 2010 på kr 0. Det ble innhentet juridisk bistand for å vurdere denne avtalen og tilbakemeldingen var at man ikke kom seg unna denne avtalen.

BDO har mottatt kopi av ansettelseskontrakt datert 7. september 2006 for Arthur Masternes i stillingen som Teknisk leder i AMT. Av avtalens punkt 8, fremkommer det blant annet at

Teknisk leder (TL):

.. stilles til disposisjon tjenestebil. Alle driftsutgifter dekkes av selskapet. Tjenestebilen kan overtas av TL til restverdi av leasingkontrakt/evt. restlån på kjøretøy.

Av juridisk vurdering utarbeidet av KS Advokatene datert 15. april 2010 bekreftes det at Arthur Masternes har krav på å overta bilen iht. ovennevnte arbeidsavtale.

BDO har fra ØFAS ANS v/ Austli ikke mottatt ytterligere dokumentasjon vedr. "salget" av bilen.

5.4.3. Oppsummering og vurdering av AMT sitt kjøp av biler fra ledende ansatte

BDO har vurdert AMT sine to kjøp av biler fra ledende ansatte (daglig leder og driftsleder) i AMT opp mot bestemmelsene i Aksjelovens § 3-8 *Avtaler med aksjeeiere eller medlemmer av selskapets ledelse mv.*

AMT sitt kjøp av bil fra daglig leder i AMT

Daglig leder i AMT hadde i sin opprinnelige arbeidsavtale fra 2007 en rett på firmabil med verdi inntil kr 400.000. Iht. de opplysninger som BDO har mottatt fra ØFAS ANS v/ Austli har ikke denne rettigheten blitt benyttet av daglig leder. Ny arbeidsavtale ble inngått med daglig leder i AMT den 7. april 2010 hvor blant annet retten til firmabil økes til en verdi av inntil kr 500.000, den nye arbeidsavtalen ble vedtatt i styremøte i AMT samme dag. I styremøte i AMT den 24. september 2010 vedtok styret å kjøpe Mercedes ML 280 (2007 modell) fra daglig leder i AMT.

BDO har videre mottatt en salgskontrakt for den omtalte bilen datert 18. desember 2010, hvor pris er i samsvar med styrevedtaket, kr 490.000. BDO har fra Finnmark kommunerevisjon mottatt dokumentasjon som viser at bilen er registrert med AMT som eier den 25. januar 2011.

Som nevnt har BDO vurdert den foreliggende informasjonen vi har mottatt i forhold til aksjelovens, § 3-8. Denne bestemmelsen regulerer transaksjoner mellom aksjeselskapet og "nærstående", deriblant daglig leder. Formålet er blant annet å forhindre ulovlige utdelinger og unndragelser av verdier fra aksjeselskaper. Det stilles en rekke formkrav til saksbehandling for gjennomføring av avtaler og transaksjoner med nærstående, blant annet følgende;

- Verdssettelse av eiendelen.
- Utarbeidelse og undertegnelse av avtale om kjøp, salg eller bytte av eiendelen.
- Utarbeidelse av styrets redegjørelse.
- Avholdelse av styremøte hvor avtalen og redegjørelsen godkjennes, undertegnes mv.
- Revisor utsteder bekreftelse av redegjørelsen.
- Innkalling til generalforsamling (redegjørelsen vedlegges innkallingen).
- Generalforsamlingen godkjenner avtalen og redegjørelsen.
- Endringsmelding til Foretaksregisteret om avtalen.

Vi har ikke vurdert de nevnte formkrav i detalj opp mot salg/kjøpstransaksjonen av den nevnte bilen, men ut fra den dokumentasjon som er mottatt fra ØFAS synes det ikke å foreligge noen takst eller vurdering fra uavhengig part om bilens verdi, ingen redegjørelse og/eller revisor bekreftet redegjørelse for biltransaksjonen, saken er ikke behandlet på selskapets generalforsamling, det er heller ikke registrert noen innsendelse til Foretaksregisteret om avtalen. BDO mottok den 11. oktober protokoll fra ordinær generalforsamling i AMT datert 23. juni 2011, protokollen inneholder ingen sak relatert til dette bilkjøpet. Aksjelovens § 3-8 fastsetter også at dersom transaksjonens verdi overstiger 10 % av aksjekapitalen er avtalen ikke bindende. AMT sin registrerte aksjekapital var på dette tidspunktet kr. 610.000,- ASL § 3-8, 3.ledd fastsetter videre at avtale som ikke er bindende for selskapet skal tilbakeføres.

Som nevnt i rapportens kapittel 5.2 er det vurdert at AMT ikke er underlagt Lov om Offentlige Anskaffelser. Hvis det motsatte hadde vært situasjonen ville et slikt kjøp av personbil også ha vært en problemstilling relatert til Lov om Offentlige Anskaffelser.

AMT sitt kjøp av bil fra driftsleder i AMT og salg av bil til tidligere eier av AMT

I forhold til kjøp av bil fra driftsleder i AMT så gjelder dette kjøp av en bil til en langt lavere verdi enn den nevnte Mercedes. Vi har ingen ytterligere bemerkninger til dette utover det faktum som er beskrevet basert på de dokumenter vi har mottatt.

Når det gjelder tidligere eier av AMT sitt kjøp av bil fra AMT så har vi her heller ikke vurdert dette forholdet nærmere utover den faktabeskrivelse som er gjengitt tidligere. AMT har her selv innhentet juridisk bistand som har vurdert muligheten for å komme seg ut av denne avtalen, men hvor konklusjonen var at dette ikke var mulig.

Vi påpeker videre at en overdragelse av bil fra AMT til en ansatt vil ha skatte- og avgiftsmessige konsekvenser og utløse en innberetningsplikt ovenfor skattemyndighetene. Dette uansett om dette er vederlagsfritt eller det foreligger et oppgjør mellom partene.

KONKLUSJON:

Det er ikke sannsynliggjort at formkravene i ASL § 3-8 er fulgt. Konsekvensen er at avtalen om kjøpet sannsynligvis ikke er bindende for AMT.